

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan
SOL 061/SOL 066
C-uppsats
Höstterminen 2004

SSP

EN KVALITATIV STUDIE AV ETT SAMARBETE MELLAN SOCIAL-
TJÄNST, SKOLA OCH POLIS

Författare: Magnus Ekblad
Sara Häggström
Handledare: Staffan Blomberg
Examinator: Pernilla Liedgren -
Dobronavoff

Abstract

This thesis has examined a co-operation called *SSP*, between the social authorities, the school and the police, located in Malmö. The intention with *SSP* is to prevent crime and drug use among juveniles but also to evolve a structure for a long-term co-operation between the authorities.

The purpose of the thesis was to understand and analyse what the co-operation represented and stood for. The study also examined how the co-operation was effected by differences in the organisation of the three parts. The main questions were the following; what does *SSP* contain, is *SSP* preventive and for whom, what motivates the co-operation and how is the co-operation effected by the view the authorities have on the target group?

The method used for answering the questions was based on qualitative interviews with the three authorities involved. We have also searched for literature on the subjects involved.

The main content of the thesis has showed that the limits of *SSP* are diffuse, and the focus of the co-operation lies at a structural level. Their differences in organisation and background caused no significant difficulties and all parts seemed to benefit from the co-operation.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställningar	3
1.3 Metod och urval	3
1.4 Metodproblem	5
2. Brottsförebyggande i Sverige	7
2.1 Nationellt	7
2.2 Lokalt	8
3. SSP	9
3.1 Danmark	9
3.2 Sverige	9
3.3 Malmö	10
4. Parternas utgångspunkter	11
4.1 Skolan	11
4.1.1 Skollagen	11
4.2 Polisen	11
4.2.1 Polislagen och polisförordningen	12
4.2.2 Manifest	12
4.3 Socialtjänsten	13
4.3.1 Socialtjänstlagen	13
5. Teoretisk referensram	14
5.1 Förebyggande arbete	14
5.1.1 Brottsprevention som något nytt	16
5.1.2 Brottsprevention som politisk nytta	17
5.2 Samverkan	17
5.3 Ungdomsproblem	18
6. Presentation av intervjuer	19
6.1 SSP Södra Innerstaden	19
6.2 Vad SSP innebär	20
6.2.1 Syfte, mål och vision	21
6.2.2 SSP arbetet på strukturell nivå	22
6.2.3 SSP arbetet på praktisk nivå	23
6.2.4 Arbetets inriktning	24
6.3 Samverkan	25
6.3.1 Samverkans orsaker	25
6.3.2 Svårigheter med samverkan	26
6.3.3 Vinster med samverkan	27
6.3.4 Ansvarsfördelningen i samarbetet	28
6.4 Målgruppen	28
6.4.1 Parternas syn på målgruppen	28
6.4.2 Allmänhetens syn på målgruppen enligt parterna	30

6.5 Skillnader	31
6.6 Likheter	33
7. Analys	34
7.1 Vad SSP innebär	35
7.2 Är SSP förebyggande?	37
7.3 Vad motiverar samverkan?	39
7.4 Hur påverkas samarbetet av parternas synsätt på målgruppen?	41
8. Diskussion	42
Källförteckning	47
Bilaga 1	49
Bilaga 2	51
Bilaga 3	52

1. Inledning

1.1 Problemformulering

Under ett studiebesök på Socialförvaltningen Södra Innerstaden, Malmö, vårterminen 2004 blev vi informerade om ett EU-projekt benämnt Joint Forces med SDF (stadsdelsförvaltningen) Södra Innerstaden som initiativtagare och ansvariga för projektet. Det var dels ett internationellt och dels lokalt brottsförebyggande samverkansprojekt. Internationellt var målet med projektet att skapa ett informations- och erfarenhetsutbyte mellan sju deltagande städer¹ inom EU gällande myndighetssamverkan. Parterna i det internationella samverkansprojektet arbetar utifrån olika modeller gällande brottsförebyggande arbete riktat mot ungdomar. Det lokala målet inom projektet var att finna en samverkansmodell mellan socialtjänst, skola samt polis, för att förebygga och förhindra "ungdomsbrottslighet"². Modellen bygger på att parterna gemensamt tar ansvar för det brotts- och drogförebyggande arbetet. Initialt skulle fokus ligga på att förhindra "ungdomskriminalitet" hos i första hand "invandrarungdomar"³. Idag riktar sig dock arbetet mot alla ungdomar i stadsdelen som riskerar att utveckla ett kriminellt beteende, oavsett födelse-land.

Tiden för projektet upphörde den 15 oktober 2004 och det är nu implementerat i ordinarie verksamhet inom SDF Södra Innerstan, Malmö. De inblandade fortsätter att arbeta efter projektets grundtanke och har utvecklat en samarbetsmodell, *SSP; Socialtjänst, Skola och Polis*⁴, mellan myndigheterna och skolan inom stadsdelen. Det finns för närvarande två SSP-grupper i stadsdelen, med utgångspunkt från Sofielundskolan samt Nya Stenkulaskolan. Det är den först nämnda skolan denna uppsats inriktar sig på och i fortsatt framställning syftar benämningarna "SSP Södra Innerstaden", "SSP-gruppen", "SSP Malmö" samt "SSP-samarbetet" på SSP enbart med utgångspunkt från Sofielundskolan. I SSP-gruppen ingår, från socialtjänsten; en samordnare, fältassistenter samt två socialarbetare i skolan. Från polisen finns en SSP-representant och från skolan; en biträdande rektor, en kurator samt en fritidsledare. Samordnaren samt polisens representant deltog initialt i projektets arbetsgrupp. Parternas SSP-ansvariga är samordnaren, polisens representant och skolans biträdande rektor. Enligt

¹ Köpenhamn, Chemnitz, Åbo, Lissabon, Manchester, Prag och Malmö.

² Vi kommer längre fram att diskutera begreppet "ungdomsproblem". Vi menar att samma resonemang kan gälla för andra närliggande begrepp såsom "ungdomsbrottslighet" etc. Vi anser att begrepp som dessa är felaktiga därav har vi valt att sätta de inom citationstecken.

³ Även detta är ett problematiskt begrepp men eftersom samarbetet istället riktar sig mot ungdomar generellt kommer vi inte att problematisera begreppet i denna uppsats.

⁴ Modellen är hämtad från Danmark, se vidare i avsnitt 3.1.

SSP's samordnare har även Malmö Stad visat intresse för modellen efter presentation av modellen vid diverse forum.

Under besöket ökade vårt intresse för hur de två myndigheterna samt skolan förstår "ungdomsproblem" och dess bakomliggande faktorer. Vi är medvetna om att vi har en förståelse om att parterna har olika ståndpunkter till "ungdomsproblem". Vi blev även intresserade av att undersöka SSP-samarbetets innebörd, hur det fungerar och vad som konkret görs.

När SSP's samordnare anförde SSP-samarbetet som eventuellt c-uppsats ämne och att det dessutom fanns ett intresse från hans sida i att få det belyst av oberoende part tvekade vi inte att anta utmaningen, det kändes praktiskt taget som ett uppdragsarbete⁵. Att vi båda två dessutom har ett stort intresse dels för ungdomars situation i samhället och dels för brottsförebyggande arbete har även det haft en avgörande roll när vi antog utmaningen i att skriva om SSP-samarbetet i vår c-uppsats. Vi menar också att brottsförebyggande arbete som riktar sig mot ungdomar är av stor relevans för socialt arbete. Vi grundar detta på att vi anser att förebyggande arbete är grunden i det sociala arbetet, och att det är ett koncept i ett humant perspektiv, att förhindra unga att utveckla destruktiva beteenden. Att då granska en arbetsmodell som ger intryck av att kunna vara effektiv är, menar vi, inte bara engagerande utan även en självklarhet.

I uppsatsen använder vi oss av följande centrala begrepp: *förebyggande arbete*, *samverkan*, *ungdomsproblem*. När det gäller begreppen förebyggande arbete och samverkan är de grunden för vår uppsats och vi kommer att diskutera dem mer ingående i var sitt avsnitt längre fram. Vi använder oss omväxlande av, och likställer begreppen förebyggande och preventivt samt samverkan och samarbete, i uppsatsen. Då en av våra principiella funderingar gällde de tre parternas synsätt på "ungdomsproblem", har vi valt att även belysa detta begrepp i ett eget avsnitt. Vi skildrar givetvis även socialtjänst, skola och polis i anslutning till begreppen i separata avsnitt. För att göra det så enkelt som möjligt för läsaren använder vi oss av beteckningarna socialtjänsten, polisen samt skolan i uppsatsens fortsatta framställning, då vi syftar på respektive myndighet samt skolan och deras representanter i samarbetet.

Då vi skriver om förebyggande arbete och samverkan föll det sig naturligt att utgå från dessa två begrepp som teoretiska utgångspunkter. Även begreppet "ungdomsproblem" kan ses som en kompletterande teoretisk utgångspunkt. Vi har därmed inte kopplat någon specifik vetenskaplig teori till vår analys. Det är heller inte nödvändigt att utgå från en teori, men

⁵ Detta är dock inget officiellt uppdragsarbete. Vi har heller inte blivit styrda på något sätt av någon av de inblandade myndigheterna.

analysen ska tolkas utifrån en teoretisk ansats (Trost 2002). Med utgångspunkt i såväl empirin som det skrivna materialet försöker vi alltså att skapa en förståelse för SSP-samarbetets struktur, innebörd och syfte.

1.2 Syfte och frågeställningar

Efter besöket började våra tankar kring ett syfte att konkretiseras. Vi kom fram till följande syfte med vår uppsats; att undersöka, förstå samt analysera vad SSP representerar och står för. Syftet är också att undersöka hur SSP-samarbetet, med utgångspunkt från Sofielundskolan i Malmö, påverkas av eventuella organisatoriska skillnader mellan de tre parterna socialtjänst, skola och polis.

Vi har använt oss av följande frågeställningar för att uppnå vårt syfte:

- Vad innebär SSP?
- Är SSP förebyggande?
- Vad motiverar samverkan?
- Hur påverkas samarbetet av parternas synsätt på målgruppen?

1.3 Metod och urval

För att kunna förstå samarbetet ur alla parternas perspektiv har vi valt att genomföra en kvalitativ undersökning som bygger på intervjuer med SSP-representanter från respektive myndighet samt skolan. Från polisen och skolan deltog respektive SSP-ansvarig. Från socialtjänsten deltog, förutom SSP-ansvarig, två socialarbetare på Sofielundskolan. Vi valde att genomföra en kvalitativ studie eftersom vi vill förstå samarbetets struktur och funktion, vi var alltså inte ute efter att mäta frekvenser av något slag, det vill säga kvantitativa data (Trost 1997).

Att vi endast genomfört tre intervjuer beror enbart på att det är de tre aktuella organisationerna som SSP-gruppen utgörs av. Eftersom vårt syfte är att förstå SSP-samarbetet ur ett organisationsperspektiv, ansåg vi att det inte var relevant att genomföra ytterligare intervjuer med till exempel någon föräldraförening eller idrottsförening även om föreningar som dessa kan bli inblandade i samarbetet. Vi valde att använda oss av bandspelare vid intervjuerna. Orsakerna till detta kan vara många men det som vi ansåg vara viktigt var att vi kunde ägna större uppmärksamhet åt intervjupersonerna samt åt deras ansiktsuttryck och kroppsspråk. En annan betydande fördel är att om det skulle uppstå meningsskiljaktigheter om vad som hade sagts, skulle det inte bli några problem att få det påstådda bekräftat. Vi valde även att tran-

skribera samtliga intervjuer för att ha möjlighet att med noggrannhet studera skillnader och likheter mellan svaren. Under bearbetning av empirin har vi sedan sökt efter mönster av b-giska och ologiska resonemang, samt eventuella motsägelser, som kan ha haft effekt på samarbetet. Vi hade dessutom en fjärde intervju inplanerad, med de tre SSP-ansvariga tillsammans. Denna intervju fick dessvärre ställas in på grund av tidsbrist från vår sida. Vi var heller inte övertygade om att den skulle tillföra något av större betydelse som i sin tur skulle ha påverkat uppsatsen nämnvärt. Vi anser dessutom att de tre intervjuerna är fullt tillräckliga för att uppnå uppsatsens syfte samt att den empiri vi fått ut av svaren säkerställer kvaliteten på uppsatsens resultat. Ett större antal genomförda intervjuer anser vi heller inte vara en garanti för ökad kvalitet även om ett större urval av material kan bidra till en fördjupad diskussion kring ett visst tema.

Intervjuernas standardisering är låg. Det är den eftersom vi, även om vi följt intervjuguiden (se bilaga 1), anpassat vissa frågor till det resonemang som förts kring dem i syfte att låta intervjupersonen utveckla sitt resonemang, på så sätt har vi heller inte begränsat de intervjuades svarsutrymme. Även det att intervjuerna skett i respektive parts lokaler har bidragit till en låg standardisering. Även struktureringen är låg i den bemärkelse att intervjufrågorna inte har fasta svarsalternativ men samtidigt är intervjuguiden strukturerad. Trots att det i viss litteratur nämns att man inte bör använda sig av frågeformulär vid kvalitativa intervjuer, med i förväg formulerade frågor gjorde vi just detta på grund av att vi ville fokusera på specifika sakförhållanden. (Trost, 1997)

Vi skickade frågorna via e-post dagen innan intervjuerna. Vi gjorde detta dels på grund av att vi ville fokusera på just de frågeområden som våra frågeställningar berörde, dels för att vi ansåg att på så sätt skulle vi ut mer av intervjusvaren. Vi är dock medvetna om att vi sannolikt har förlorat en del av den spontanitet och överraskningseffekt som kan uppnås när intervjupersonen inte känner till de specifika frågorna i förväg. Å andra sidan var detta heller inget vi prioriterade. Valet att inte göra det gav ett övervägande positivt resultat, vilket vi har märkt i svarens innehåll och omfång. Vi har utformat intervjufrågorna utifrån våra övergripande frågeställningar.

Eftersom vi har gjort en kvalitativ studie, med lågt standardiserade frågor, kommer vi således inte att diskutera studiens reliabilitet då situationerna och dess förutsättningar inte är statiska. När det gäller uppsatsens validitet menar vi att vi har i relativt hög utsträckning undersökt det som vi hade som avsikt att undersöka. (Trost 1997)

Vi anser att vi inte fört några känsliga resonemang för de inblandade och därmed menar vi också att det inte uppstått etiska ställningstaganden av större relevans att ta hänsyn till.

Att intervjuerna genomfördes på respektive respondents arbetsplats ser vi som naturligt och har inte, som vi uppfattar det, påverkat oss inför och under intervjuerna, i den mening att vi skulle ha känt oss underordnade på något sätt. Eftersom vi båda två är ovana vid att intervjua kändes det självklart att genomföra intervjuerna tillsammans. På så sätt kompletterade vi även varandra vilket är en fördel för att få ut mer information ur svaren samt för att uppmärksamma tveksamheter i något svar. Även intervjupersonernas ansiktsuttryck och kroppsspråk kan bättre observeras om det är två personer som intervjuar. Vi fick heller inte intrycket av att intervjupersonerna skulle på något sätt ha känt sig obekväma på grund av att vi var två som intervjuade.

Då vi har haft svårigheter med att finna skrivet material från tidigare SSP-samarbeten i Sverige (se avsnitt 3.2) har vi ägnat mer tid åt att bli insatta i förebyggande arbete som helhet genom att göra en kompletterande litteraturstudie. Vi utgår då från tidigare forskning kring förebyggande arbete, samverkan samt vad myndigheternas samt skolans lagar fastställer gällande angående de två förstnämnda begreppen. Den litteratur som vi har använt oss av är framförallt Ingrid Sahlin, *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*, (2000); *Ungdomsprojekt, retorik och praktik*, (1992:1) en kunskapsöversikt från BRÅ; Wikström/Torstensson, *Lokalt brottsförebyggande arbete – organisation och inriktning* (1997:2), en rapport från polishögskolans forskningsenhet samt Ohlsson/Swärd, *Ungdom som samhällsproblem*, (1994). Vi har även tagit del av annan forskning gällande förebyggande arbete men vi har valt att till stora delar inrikta oss på Ingrid Sahlins forskning på grund av hennes kritiska förhållningssätt samt vårt intresse att, framförallt i det teoretiska avsnittet om förebyggande arbete, inrikta oss på djupet.

1.4 Metodproblem

Vår tanke var att kunna genomföra gruppintervjuer med parterna separat för att fånga organisationens uppfattning om det vi ville undersöka, alltså inte den enskildes åsikt. Vi råkade tidigt på problem eftersom polisen enbart har en ansvarig för SSP. På skolan fanns två personer, biträdande rektor och kurator, som medverkar i SSP. Men eftersom kuratorn var relativt ny på sin tjänst och inte trodde sig ha så mycket att säga om samarbetet tog de beslutet att han inte skulle delta i intervjun. Vi påpekade dock att hans deltagande ändå var av vårt intresse då vi ville få en så stor bredd som möjligt på intervjusvaren men utan gehör. Med socialtjänsten genomförde vi dock en gruppintervju. Svaren från denna intervju har ett bredare omfång då det gäller SSP-samarbetet som helhet, än de övriga två intervjuerna vilket kan förmodas bero på att det var tre personer som medverkade i intervjun. Om vårt arbete påverkats av att vi in-

tervjuade en person från polisen och skolan samt tre från socialtjänsten är inte lätt att uttala något om, på grund av att vi inte kan veta hur intervjuerna med polis och skola skulle förefalla om de hade varit fler representanter närvarande.

Biträdande rektor på Sofielundsskolan, skolans SSP-ansvarige, är socionom och att detta kan ha haft effekt på studiens utgång är vi medvetna om. Vi ville som bekant granska respektive organisations perspektiv, så vi hade förväntat oss att möta en person med ett förflutet inom skolans värld. Vår förförståelse var att en socionom rimligtvis har en annorlunda uppfattning angående ungdomar och deras beteende än vad en person utbildad, och med erfarenhet, inom skolan vanligtvis har. Vi fick delvis belägg för våra misstankar under intervjun med biträdande rektor och han ansåg även själv att han har en annorlunda insikt i frågan än vad till exempel lärarna kan ha.

När det gäller tidigare skrivit material om SSP-samarbete har det varit svårt att finna något utförligt sådant. I litteraturen vi använt oss av har vi sett att det nämns att det förekommit SSP-arbete i kommuner men det beskrivs inte mer ingående (se avsnitt 3.2). När det gäller andra former av samarbete mellan olika myndigheter och andra organisationer finns det dock en större mängd information att ta del av⁶. Eftersom detta dock inte har någon större relevans för vårt arbete har vi heller inte använt oss av det.

Vårt syfte var först att närmare undersöka de tre parternas synsätt angående ungdomsproblem och dess orsaker och vad det får för konsekvenser för samarbetet. Vi märkte dock snart att det inte fanns tillräckligt med material ifrån intervjusvaren. Det fanns inte de tydliga skillnader mellan dem i denna fråga, som vår förförståelse hade sagt oss att det skulle finnas, för att föra en djupare diskussion och således skulle vi inte kunna uppnå detta syfte. Vi började istället fokusera på hur samarbetet fungerar i praktiken och på att försöka förstå SSP som fenomen. Efter diverse omformuleringar av syftet kom vi fram till det ovan fastställda.

Ett sakförhållande vi har märkt av är att undersökningens resultat har påverkats av att SSP-samarbetet är relativt nytt. Detta medför svårigheter att det vid detta skede uttala sig om de förebyggande insatsernas eventuella effekter. För att lyckas identifiera och analysera SSP-samarbetet och dess effekter än mer grundligt anser vi att ett genomförande av en mer ingående undersökning med mer tid till förfogande är nödvändig.

⁶ Bl.a. Ungdomsstyrelsen har gett ut ett antal rapporter som rekommenderas för vidare läsning.

2. Brottsförebyggande i Sverige

I nedanstående avsnitt vill vi ge läsaren en bakgrund till det brottsförebyggande arbetet på nationell samt på lokal nivå.

2.1 Nationellt

Åsikterna går isär gällande när det förebyggande arbetet inleddes i västvärlden. Det finns forskare som menar att det brottsförebyggande arbetet fick genomslagskraft under 1960 och 70-talen, på grund av en stark kritik mot västvärldens behandling och straffåtgärder samt då socialarbetarna började ifrågasätta den existerande socialvården. Det finns även de som hävdar att det brottsförebyggande arbete inleddes under 1950-talet men inte började användas förrän under 1980-talet. (Sahlin 2000)

I Sverige inrättades Brottsförebyggande rådet, BRÅ, år 1974 som då hade som uppgift att bland annat samordna arbetet inom området samt att följa och utvärdera forskning och att sprida forskningsresultat. De bedrev också egen omfattande forskning och utvecklingsverksamhet, och har idag utvecklats till ett expertorgan i kriminalpolitiska frågor och stödjer bland annat lokalt brottsförebyggande arbete (Granholm 1998; Justitiedepartementet 2000).

I rapporten *Lokalt brottsförebyggande arbete* (1997:2) från Polishögskolans forskningsenhet diskuteras centrala problemområden för brottsförebyggande arbete. Med centrala problemområden menas problem som måste angripas om det förebyggande arbetet ska bli framgångsrikt. Enligt rapporten visar forskningen på att desto tidigare en individ debuterar brottsligt desto större blir risken att denne kommer att begå fler samt grövre brott och även ha en längre brottskarriär. Det framgår även att tidiga förebyggande insatser av största vikt för att förhindra rekryteringen till en kriminell livsstil. Insatser av denna form är först och främst en fråga om social prevention (se avsnitt 5.1 för förklaring av social samt situationell prevention). Ett annat problem är förekomsten av lockande situationer som ofta resulterar i att mildare brott begås. Att förebygga denna så kallade tillfällighetsbrottslighet är att arbeta med situationell prevention genom att minska uppkomsten av inbjudande tillfällen, som kan vara av betydelse för att hålla nere antalet ungdomar att välja en kriminell inriktning på sin tillvaro. (Wikström, Torstensson, 1997)

För att förstärka och utveckla det brottsförebyggande arbetet presenterade Justitiedepartementet år 1996 ett nationellt brottsförebyggande program *Allas vårt ansvar* (Ds 1996:59), (Regeringens skrivelse 2000/01:62). Programmet skulle ses som ett första steg till att skapa förutsättningar för ett långsiktigt brottsförebyggande arbete inom samtliga samhälls-

sektorer. Det skulle också ligga till grund för ett rådslag med bland annat kommunerna. Programmets utgångspunkter är att brottsligheten måste angripas från en bred kriminalpolitisk ansats, att orsakerna till brottsligheten måste angripas lokalt samt att det krävs medborgerliga initiativ och ett brett engagemang från allmänheten. I programmet poängteras vikten av tidiga åtgärder och för att minska nyrekryteringen till kriminella livsstilar nämns föräldrar, skola, socialtjänst och polis som de viktigaste aktörerna. (Justitiedepartementet 2000) Sedan programmet presenterades, anser regeringen att det, i många kommuner inrättats lokala brottsförebyggande råd eller liknande verksamheter (Regeringens skrivelse 2000/01:62).

Även i regeringens budgetpropositioner har det brottsförebyggande arbetets betydelse tidigare betonats. I 1995 års proposition fastslogs det att en tyngdpunkt i det brottsförebyggande arbetet måste vara att förhindra att ungdomars dras in i kriminalitet (RPS, 1995). I budgetproposition 2004/05:1, framgår det att regeringen anser att en prioriterad uppgift för kriminalpolitiken är att förhindra att ungdomar hamnar i kriminalitet eller utsätts för brott och att åtgärder måste vidtas på ett tidigt stadium. Det krävs insatser för att stödja familjer med otillräckliga sociala och ekonomiska resurser och en bra skola för alla. Att brottsförebyggande arbete kräver samarbete är något som tydliggörs i propositionen och även att hela samhället måste engageras vilket kräver samarbete över politik- och verksamhetsområdena.

2.2 Lokalt

Idag finns 279 lokala råd i Sveriges kommuner och stadsdelar. Råden är fristående från BRÅ och organiseras utifrån kommunens eller stadsdelens behov (www2.bra.se/extra/page/). I Malmö har det centrala lokala brottsförebyggande rådet som uppgift att upprätta en brottsförebyggande strategi och handlingsplan för kommunen. Syftet är att strategin ska tillämpas i stadsdelarna och i berörda förvaltningar. De övergripande målen för rådet är att ungdomsbrottsligheten ska minska med fem procent per år samt att skapa en motkraft till medias bild av brottsligheten, bland annat genom att sprida information genom tidningsmedia. (BRÅ, Rapport 2003:13) År 2003 fanns det tre lokala råd eller liknande verksamheter i alla Malmös stadsdelar. (BRÅ, Rapport 2003:13) Idag finns ett råd i varje stadsdel samt ett centralt råd för Malmö stad (www.bra.se/extra/contacts/index.cgi#109).

3. SSP

I följande avsnitt klarläggs, utifrån skrivet material, hur SSP-samarbetet i Danmark, Sverige samt Malmö är utformat.

3.1 Danmark

Gällande det brottsförebyggande arbetet riktat mot ungdomar i Danmark sker samverkan utifrån modellen SSP, socialtjänst, skola och polis. Bakom den danska motsvarigheten till BRÅ, ”Det Kriminalpræventive Råd”, står fem kommittéer, där SSP-kommittén en av dem. Den inrättades år 1977 och ansvarar för samarbetsmodellen som är motsvarande de svenska lokala brottsförebyggande råden. Samarbetet initierades av de tre ovan nämnda parterna, men har idag utvecklats till något mycket bredare. Det finns en SSP-kommitté på både central och lokal nivå. På central nivå medverkar kriminalvård, fackföreningar och arbetsgivarorganisationer. På den lokala nivån drivs SSP-samarbetet på tre nivåer. En beslutande nivå, där cheferna för exempelvis socialtjänst, skola och polis ingår, en nivå där samordningen för det lokala brottsförebyggande arbetet utförs där representanter från olika kommunala förvaltningar, samt en SSP-konsulent medverkar. De som utför de praktiska åtgärderna ingår i den sista nivån, där det konkreta brottsförebyggande arbetet genomförs. Idag finns det SSP-kommittéer i de flesta danska kommuner, men kvalitetsskillnaden är stor och det är få kommuner som utarbetat konkreta brottsförebyggande handlingsplaner. Kommunernas arbete var till en början inriktad på generella insatser, men idag läggs fokus allt mer mot individuella och specifika insatser. (BRÅ, Rapport 2003:13) Utifrån en undersökning gjord i fem kommuner i Danmark beskrev de flesta deltagarna SSP som en trebent, tvärsektoriell samarbetsstruktur, och andra beskrev den som en metod. Vad undersökningen visar är dock att modellen i sig inte har någon definition, utan SSP är vad man väljer att göra den till. (www.ssp-samraadet.dk)

3.2 Sverige

SSP-modellen har använts på flera orter i Sverige. Det är dock svårt att få en samlad bild och klarhet i av var och när modellen använts samt om den, på fler ställen än Malmö, i dagsläget används. Det finns nämnt i Rapport 2003:13 (BRÅ) *Tio lokala brottsförebyggande råd* att SSP-modellen funnits i Sverige och det är utifrån det samarbetet som bland annat de lokala råden utvecklats. Det framställs även i regeringens skrivelse 2000/01:62, om hur det brottsförebyggande arbetet utvecklades efter presentationen av det nationella programmet *Allas vårt ansvar (2000)*. Enligt skrivelsen bedrevs det under hösten 1996, i ett tiotal kommuner, ett ut-

vidgat brottsförebyggande arbete utanför de traditionella organisationsformerna, ibland beskrivet som SSP.

Det har framkommit att SSP-modellen använts i Karlskoga och Degerfors (Karlskoga polisdistrikt) 1990. De två kommunernas SSP-grupper bestod av förvaltningscheferna, polismästaren samt ett kommunalråd under ordförandeskap av socialchefen. Deras uppgift var att främja samarbete inom det brottsförebyggande arbetet mellan socialtjänst, skola, polis samt fritidsförvaltningen. Verksamheten beskrivs som ”vilande”, alltså att representanterna träffades ett par gånger per år för att utbyta erfarenheter och information mellan organisationerna. Det första beslutet i utvecklingsarbetet var att sammanföra de två SSP-grupperna till en gemensam. Ambitionen med samarbetet var även att knyta personer med betydande positioner och särskild kompetens från respektive organisation till SSP-gruppen. Utvecklingsarbetet resulterade i att ett gemensamt brottsförebyggande råd inrättades 1994 och SSP-samarbetet upptogs i den nya organisationen (Wikström, Torstensson, 1997). Rådets uppgift är att få in ett brottsförebyggande förhållningssätt i kommunernas dagliga verksamhet i första hand bland barn och ungdom (www.karlskoga.se/homepage/main.nsf).

3.3 Malmö

SSP i Södra Innerstaden i Malmö utgår från den danska SSP-modellen i det lokala brottsförebyggande samarbetet. Enligt initiativtagarnas (socialtjänsten) egna skriftliga material, som vi nedan använder oss av, beskrivs SSP som ett lokalt brottsförebyggande samverkansforum mellan socialtjänst, skola och polis, där även andra aktörer, som hyresvärdar, föräldrar, näringsidkare och föreningar medverkar vid behov. Målet är att förhindra ungdomsbrottslighet genom ett lokalt nätverk som arbetar i miljöer där barn och ungdomar vistas. SSP i Malmö finns idag på Sofielundsskolan och Nya Stenkulaskolan i stadsdelen Södra Innerstaden. En SSP-grupp på en skola kan till exempel bestå av biträdande rektor, närpolis, socialsekreterare och SSP-samordnare. Till den gruppen knyts ett nätverk av exempelvis fältarbetare, föreningar, hyresvärdar, näringsidkare. Alltså aktiveras närområdet och parallellt arbete på flera olika plan sker i det aktuella närområdet. Till motivering varför SSP bör finnas i Malmö anges bland annat att SSP-modellen är ett naturligt forum för att sprida brotts- och drogpreventiva insatser i närområdet i syfte att skapa trygghet. Det beskrivs även att det bidrar till ett tvärsektorieellt arbete där ett nätverk med informella och formella kontakter kan skapas och som en smidig och flexibel organisation som använder sig av befintliga resurser.

4. Parternas utgångspunkter

De tre organisationerna som ingår i SSP-samarbetet utgår från skilda lagar, förordningar och direktiv. För att förstå skillnader och likheter mellan parterna, gällande samverkan och brottsförebyggande arbete, presenteras deras olika utgångspunkter närmare nedan.

4.1 Skolan

Skolan kan anses vara samhällets sämst utnyttjade resurs. Skolan är en betydelsefull arena för barn och ungdomars sociala och personlighetsutveckling då de tillbringar en stor del av sin uppväxt inom skolans verksamheter. (Wikström, Torstensson, 1997)

4.1.1 Skollagen

Skollagen innehåller de grundläggande bestämmelserna för hur skolans verksamhet ska utformas och i kap 1 § 2 anges att skolan i samarbete med hemmet ska arbeta för att främja elevernas harmoniska utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. Vidare fastslås det att verksamheten i skolan ska utarbetas så att den stämmer överens med vårt samhälles grundläggande demokratiska värderingar och att alla som arbetar inom skolan ska motverka alla försök från elever att utsätta andra för kränkande behandling såsom mobbing och rasistiska trakasserier. (Skollagen 1.2) I kommentaren till kap 1 § 2 i skollagen understryks den nya formuleringen i paragrafen: *Särskilt skall den som verkar inom skolan /.../ aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbing och rasistiska beteende.* Denna nya formulering markerar tydligare än tidigare formulering skolans skyldighet att arbeta med förebyggande åtgärder mot destruktivt beteende. (Skollagen med kommentar 2002)

4.2 Polisen

Polisens brottsförebyggande arbete begränsas då polisens uppdrag inte tillåter intrång i det privata utan särskilda skäl, begränsas av straffmyndighetsåldern samt att polisen dessutom saknar professionell kompetens för många av de åtgärder som är aktuella inom den sociala preventionens område. Polisens största möjligheter att påverka brottsligheten är genom situationella förebyggande insatser. För övriga aktörer med viktig funktion för socialt förebyggande arbete kan dock polisen fungera som stöd genom till exempel närpolisens insatser. (Wikström, Torstensson, 1997)

4.2.1. Polislagen och polisförordningen

Polislagen (1984:387) är det styrdokument som ytterst reglerar polisens arbete. I 2 § klargörs det att en av polisens uppgifter är att förebygga brott. I 3 § klargörs det att polisen ska samverka med andra myndigheter och organisationer vars arbete berör polisverksamheten och då särskilt med socialtjänsten. Det framgår även i polisförordningen (1998:1558) att polisen bör utveckla och välja sådana arbetsformer som bidrar till ett nära och gott förhållande mellan dem och allmänheten. De bör även se till att de är tillgängliga och synliga.

4.2.2 Manifest

Rikspolisstyrelsen har i syfte att inrätta riktlinjer för insatser mot brottsligheten i samhället över en längre period sammanställt två andra styrdokument, så kallade manifest, kallade *Rakt på brottsligheten* (RPS, 1993) samt *Rakt på ungdomsbrotten* (RPS, 1993).

I manifestet *Rakt på brottsligheten* betonas att kampen mot brott och ordningsstörningar i samhället är en central välfärdsfråga. Vad polisen anser behöver göras för att nå bättre resultat för att förebygga och förhindra brottslighet formuleras i ett antal ”att-satser”. En sats som speglar SSP-samarbetet är sjunde satsen där det framhålls ”...att polisarbetet i huvudsak skall bedrivas problemorienterat samt att polisen endast i verkningsfull samverkan med främst skola och socialtjänst samt kriminalvård i olika former har möjlighet att bryta den negativa brottsutvecklingen (s.27).

I det andra manifestet *Rakt på ungdomsbrotten* förklaras det att en av de mest angelägna uppgifterna inom de social,- och kriminalpolitiska strävandena är att motverka att unga riskerar att nyrekryteras till kriminell verksamhet. I kampen mot ungdomskriminalitet berörs förutom myndigheter och institutioner även enskilda föreningar samt föräldrar. I manifestet belyses även fem avgörande faktorer för det brottsförebyggande arbetet riktat mot ungdomar: samarbete, riktning av resurser, tydligt avståndstagande, tidig identifiering samt föräldrarnas ansvar. Även i detta manifest fastslås ett antal ”att-satser” för att uppnå målen, bland andra:

- att lokala samverkansgrupper mellan polis, skola, socialtjänst och fritidsförvaltning är betydelsefulla (s.24)
- att gemensamma grupper av socialarbetare och poliser kan vara bra arbetsmodeller för att komma åt ungdomsproblem (ibid).
- att det vid problem med ungdomsvåld är bra om socialarbetare, fritidsledare och skolan vidtar gemensamma insatser (s.35).

4.3 Socialtjänsten

Socialtjänstens förutsättningar och möjligheter att bedriva brottsförebyggande arbete är betydande då de ofta tidigt får kännedom om eller kontakt med personer som riskerar att utveckla ett kriminellt beteende. Socialtjänsten uppfattas ofta som en av de viktigaste aktörerna i ett brottsförebyggande samarbete då insatserna är riktade mot att minska nyrekrytering till en kriminell livsstil samt mot ungdomar som redan befinner sig i en problemfylld situation. (Wikström, Torstensson, 1997)

4.3.1 Socialtjänstlagen (2001:453)

I Socialtjänstlagen (SoL 1:1) fastställs det att de övergripande målen bland annat är:

Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor, aktiva deltagande i samhällslivet.

När det gäller barn och ungdom klargörs det att insatserna ska bland annat:

- verka för att barn och ungdom växer upp under trygga och goda förhållanden,
- med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen hos barn och ungdom som har visat tecken till en ogynnsam utveckling (SoL 5:1),

samt:

Socialnämnden skall i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa samverka med samhällsorgan, organisationer och andra som berörs (SoL 5:1 a).

I kap 3 § 3 i Socialtjänstlagen fastslås att ”insatser inom socialtjänsten ska vara av god kvalitet”⁷. I kommentaren till paragrafen betonas det att tidiga insatser och samverkan mellan olika myndigheter är en nödvändig förutsättning för att uppnå god kvalitet i bland annat det brottsförebyggande arbetet som är riktat mot barn och ungdomar. Fördelar med detta som nämns är att samverkan leder till ett bättre utnyttjande av gemensamma resurser samt att en bättre insikt gällande kostnaderna. (Socialtjänstlagen med kommentar 2004)

Gällande samverkan fastställs följande i Socialtjänstlagen:

Till socialnämndens uppgifter hör att

- göra sig väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen,
- medverka i samhällsplaneringen och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen (SoL 3:1).

⁷ I kommentaren till paragrafen diskuteras även problematiken med begreppet ”god kvalitet”. Det är dock inte vår intention att göra det här utan vi använder det precis som det återges.

5. Teoretisk referensram

För att kunna förstå SSP-samarbetet, som är ett förebyggande samarbete mot "ungdomsbrottslighet", redogörs nedan för vad förebyggande arbete och samverkan innebär samt hur "ungdomsproblem" kan tolkas.

5.1 Förebyggande arbete

Det finns svårigheter med att definiera begreppet förebyggande arbete, dels på grund av att det kan beröra en mängd olika områden som till exempel hälso- och sjukvård, social- och kriminalpolitiken. Att förebygga någonting är dock alltid något positivt, i mening av att det förhindrar en negativ utveckling eller att problem överhuvudtaget uppkommer. (Sahlin, 2000) Även om begreppet begränsas något och inriktas mot brott, och därmed får benämningen brottsförebyggande arbete, även kallat brottsprevention, kan vi se att det finns vagheter i och svårigheter med definitionen. I litteraturen framställs ofta begreppen prevention och förebyggande som likställda. Definitionen bestäms delvis av vad den som använder sig av begreppet har för uppfattning av vad brott är, vilket till stora delar skiljer sig utifrån vilken kultur, vilket socialt sammanhang och vilken tidsålder man lever i. Det är också svårt att veta vad som ska räknas in i begreppet eftersom mycket som utförs genom åtgärder och politiska beslut påverkar och förändrar samhället och individen. Vad som benämns som brottsförebyggande beror helt på vad finansierarna eller utförarna väljer att kalla arbetet. (ibid.)

Det finns dock vissa kriterier som ofta uppfylls gällande verksamheter benämnda förebyggande. Exempelvis måste åtgärden sättas in i ett tidigt stadium och avbryta eller förhindra en utveckling av en verksamhet som riskerar att bli permanent. Förebyggande arbete bedrivs ofta i samverkan mellan olika myndigheter eller mellan olika avdelningar inom samma myndighet och åtgärderna bedrivs ofta i projektform vid sidan om den ordinarie verksamheten. När ett projekt upptas i ordinarie verksamhet eller gjorts självständigt gentemot huvudverksamheten förlorar åtgärderna ofta benämningen förebyggande. Exempel på detta är bland annat sexualundervisning och skolkuratorjänster. (Sahlin, 1992)

Projekt som skapas för att vara förebyggande riktar sig ofta mot "ungdomsproblem" inom ett lokalt avgränsat område. Det finns exempel från flera ungdomsprojekt från 1980-talet där målet har varit att få in ungdomarna på fritidsaktiviteter som varit mer strukturerade och från samhället accepterade än vad de ägnade sig åt. Hur en ostrukturerad fritid exakt påverkar ungdomarna anges inte i projekten, men föreställningen är att en "oorganiserad(e) vardagstillvaro" (Sahlin 2000 s.27) kan leda till missbruk och kriminalitet. (Sahlin 2000)

Förebyggande arbete innebär också att åtgärderna riktas mot en bredare målgrupp än vad som myndigheten normalt riktar sig mot. Insatserna blir ofta generellt riktade desto tidigare de görs. Exempelvis kan insatserna riktas mot alla eller mot större grupper av medborgare eller mot de boende i en kommun eller mot specifik grupp, som ungdomar, i en kommunedel. Motivet för en bred och generell riktning kan vara att det inte på förhand går att avgöra vem som kommer att befinna sig i riskzonen för ett oönskat beteende. Myndigheter och andra involverade måste även visa försiktighet angående de åtgärder som kan bidra till stigmatisering av möjliga avvikare. (Sahlin 1992)

För att klassificera brottsförebyggande åtgärder används bland annat den epidemiologiska modellen⁸ som är uppdelad i begreppen primär, sekundär och tertiär prevention (denna klassifikation används även inom bland annat hälso- och sjukvården). Begreppen används beroende hur tidigt i problemutvecklingen ingreppet sker, och mot vilka olika målgrupper det riktar sig mot. Begreppen används också när åtgärder sätts in mot dem som utsätts eller antas utsättas för brott. (Sahlin 2000) Primär prevention innefattar generella insatser ämnade för alla innan problem uppstår, exempelvis dagis för alla. Sekundär prevention inriktar sig på riskgrupper och risksituationer, som exempelvis ungdomar i riskzonen samt bättre låsanordningar eller att personer som riskerar att bli utsatta för brott får särskilt skydd. Tertiär prevention syftar på identifierade personer som redan är i fokus för myndigheters individuellt inriktade arbete, alltså att förhindra återfall i brott eller råd och stöd till brottsoffer. (Granholm 1998; Sahlin 1992; Sahlin 2000)

Brottsförebyggande åtgärder kan även kategoriseras genom *situationell prevention*, som avser att minska tillfällena att begå brott och *social prevention*, som har för avsikt att minska benägenheten att begå brott. (Sahlin 2000) Situationell prevention inriktas på kortsiktiga åtgärder, som reducerar tillfällena till brottet. Åtgärderna syftar till att försvåra genomförandet av brott, öka upptäcktsrisken och minska utbytet av brott. Social prevention innebär långsiktiga, sociala åtgärder som avser påverka individers brottsbenägenhet. Åtgärderna syftar till att stärka självkontrollen och den sociala integreringen i samhället, skolan och familjen anses vara centrala för individens utveckling. (Granholm 1998)

Det finns motstridigheter gällande huruvida begreppen ska och kan användas inom brottsförebyggande arbete. Det finns forskare som hävdar att det är bara situationell prevention som kan användas som ett brottsförebyggande begrepp eftersom det är omöjligt att mäta

⁸ Svårigheter med modellen; se Sahlin 2000 s 37-40, 46, Granholm 1998 s 15, Ungdomsbrottskommitténs betänkande Del A SOU 1993:35, Lokalt brottsförebyggande arbete m.m (Ds 1992:35)

hur de sociala preventionernas åtgärder egentligen påverkar människors beteende. Andra forskare menar att de två preventions inriktningar kompletterar varandra, samtidigt som andra anser att det finns risk att de kan motverka varandra. (Sahlin 2000) Den sociala brottspreventionens åtgärder ligger i ett flertal olika områden, bland annat inom arbetsmarknaden, socialpolitiken, ungdomspolitikerna och bostadspolitikerna. (Justitiedepartementet, 2000).

Det kan finnas problem med att fastställa vem som har ansvaret för brottsförebyggande insatser för ungdomar. Det förekommer uppfattningar om att det är polisens uppgift att förebygga brott men även att det i allmänhet, åtminstone i teorin, ses som socialt arbete (Justitiedepartementet, 2000; Granholm, 1998). I regeringens nationella brottsförebyggande program, *Allas vårt ansvar* (2000), förtydligas föräldrars och skolas ansvar till att barn och ungdomar inte utvecklar en kriminell livsstil. De menar att för äldre barn i skolålder utgör skolan en mycket viktig del för hur barnen utvecklas och både socialtjänst och polis bör medverka i att identifiera ungdomsgång som har tendenser att utvecklas åt den ”kriminella banan”.

5.1.1 Brottsprevention som något nytt

På grund av begreppets bredd och otydligheten i vad begreppet innehåller och innebär kan ett stort antal grupper använda sig av begreppet. Det är också många som använder sig av det på grund av retoriska skäl eftersom det legitimerar olika former av praxis, men även på grund av att det ger tillgång till ekonomiska resurser. (Sahlin 2000)

Åtgärder som utövats inom ramen för förebyggande arbete i Sverige, har sedan länge beskrivits som något nytt och modernt i förhållande till hur arbetet inom ett visst område tidigare har bedrivits. Under sent 1800-tal konstaterades att det förebyggande arbetet belystes mer än tidigare och i början av 1900-talet beskrevs, i *Tidningen Centralförbundet för Socialt Arbete*, det förebyggande arbetet som aktuellt och att det hade börjat användas allt mer. I 1939 års ungdomsvårdskommitté, som undersökte insatser för att bekämpa ungdomsbrottsligheten, underströks behovet av förebyggande åtgärder. Under 1940-talet påvisades det förebyggande arbetet som något nytt i Sveriges välfärdsprogram. På 1980-talet beskrivs det förebyggande arbetet inom socialtjänst och hälso- och sjukvården som en internationell trend och under sent 1990-tal framhölls att förebyggande insatser betonades allt mer. (Sahlin 1992; Sahlin 2000)

Anledningen till varför förebyggande arbetet genom tiderna beskrivs som något nytt kan vara att etablerade verksamheter kan kontrollera kostnader och problem, men har svårigheter med att minska dess omfattning. Förebyggande arbete kan även legitimeras på grund av att arbetet kan framställas som att det kan förbättra situationen i framtiden eller i alla fall göra

det bättre än om inget görs alls. Att beskriva brottsförebyggande som något som nytt, drar till sig hopp och kan vara stor fördel på områden där det råder en misströstan till att inte något hjälper mot problemet som man försöker motverka. (Sahlin 2000)

5.1.2 Brottsprevention som politisk nytta

Sahlin (2000) menar att förebyggande arbete är en *"bred, obestämd och ideologiskt laddad"* företeelse (s 16). Hon beskriver det som ett *"samhälleligt och offentligt fenomen förknippat med politiska mål, val och beslut"* (s17). De offentliga motiveringar som anges till de brottsförebyggande insatserna, menar Sahlin (2000) är inte insatsernas enda funktioner och förklaringar. Brottsprevention är en politisk verksamhet och påverkas därmed av både ideologiska och ekonomiska överväganden. Hon menar att de avgörande kriterierna för valet av brottsförebyggande insatser inte beror på deras effektivitet utan deras politiska nytta. Som nämnts ovan, genomförs förebyggande åtgärder ofta som projekt och är därför väldigt beroende av snabba resultat. Hon menar att åtgärderna därför ofta är inriktade på avläsbara resultat som man lättare får från kortsiktiga verksamheter än långsiktiga som ofta har mer svårsmåttat resultat. Att en viss förebyggande åtgärd förekommer och har tendensen att sprida sig menar Sahlin (2000) alltså, till liten del, beror på att den har *"syftet att angripa orsaker till problemet"* (s 82).

Sahlin (2000) menar att det dominerande förebyggande arbetet till viss del styrs av den rådande makten i ett samhälle, eftersom makten kan *"definiera samhällets problem, fastslå den politiska dagordningen och mobilisera legitimitet och materiella resurser för en verksamhet"* (s18). Eftersom hon menar att de brottsförebyggande åtgärderna kan påverka synen och föreställningen om ett problem och dess orsaker, är det även makten som definierar problemen och dess orsaker i ett samhälle.(Sahlin, 2000)

5.2 Samverkan

Samverkan mellan myndigheter och organisationer rekommenderas ofta gällande brottsförebyggande arbete. Exempelvis ses lokal samverkan som en förutsättning för förebyggande ungdomsarbete. (Sahlin, 1992) I regeringens nationella brottsförebyggande program, *Allas vårt ansvar* (2000), står att läsa att för att ett brottsförebyggande arbete ska kunna genomföras, och för att befintliga resurser ska användas så effektivt som möjligt, är det nödvändigt med samverkan.

Myndigheter gynnas på flera olika sätt genom samarbete med andra samhällsorgan. Samverkan förväntas leda till effektivitet eftersom det för vissa myndigheter kan finnas svå-

righeter med att, på egen hand, få tillräcklig information för att kunna utföra sitt arbete. Genom att informationen samlas in från flera olika parter blir den mångsidig och informationsutbytet främjar även alla samarbetspartner och ger på så sätt möjlighet till eventuella besparingar. För organisationer och myndigheter där det finns en problematik i deras förhållande till den grupp insatserna ska inriktas på eller till den allmänna opinionen, kan samverkan med andra myndigheter eller organisationer ge förhöjd legitimitet. (Sahlin, 1992; Sahlin, 2000)

Samverkan kan även leda till samsyn, ökad inbördes förståelse och normintegration av det område som samverkan riktar sig mot. Därför är sannolikheten stor att samarbetet skapas utifrån att initiativtagaren vill påverka andra parter för att intressera sig för området och att tillstå med resurser. Samverkan kan även ses utifrån ett konfliktperspektiv där intressemotsättningar och rivalitet kan uppstå. Sahlin (1992) menar att man kan se parterna inom ett samverkansprojekt som aktörer, med olika maktmedel, som försöker påverka varandra. Konflikt-risker mellan lokala myndigheter kan vara skilda målsättningar och arbetsinriktningar. Ett exempel kan vara att det kan finnas olika syn på vad som ska förebyggas samt när det ska ske. (Sahlin, 1992)

5.3 "Ungdomsproblem"

"Ungdomsproblem" definieras ofta som ett socialt problem som i sin tur, genom att det kan resultera i negativa konsekvenser för förhållanden i samhällslivet, kan hota samhällets eller enskilda grupper allmänna värden. Sociala problem klassificeras efter hur pass utbrett det är i samhället, hur intensivt problemet diskuteras, hur utdraget det har varit och efter hur mycket problembärarna bryter mot samhällets allmänna regler och normer. (Ohlsson/Swärd, 1994)

De vuxna i samhället har ofta tillskrivit ungdomen specifika problem beroende på de vuxnas uppfattning av rätt/fel, gott/ont och moral/omoral. Innebörden av dessa begrepp beror på vilken kultur och tidsepok man lever i men oberoende i vilken, så är det när de unga har brutit mot den moral och uppfattning om hur unga människor bör leva sina liv, som de börjar betraktas som problem. Ohlsson/Swärd (1994) redogör för tre synsätt på sociala problem som påverkar hur ungdomsproblem definieras:

- De *destruktiva* definitionerna klarlägger våldsamma och destruktiva drag i ungdomars beteende. Ofta berör dessa definitioner en begränsad grupp ungdomar.
- De *normlöshetsfokuserade* definitionerna bygger på oönskade benägenheter i ungdomars beteende och utgår från vad som anses vara normalt/onormalt. Ungdomar

uppfattas som problematiska om de har dålig moral, är respektlösa för de äldre eller enbart är intresserade av att festa och leva ”här och nu”.

- De *bristfokuserade* definitionerna anspelar på att ungdomar lider brist på viktiga resurser, t ex materiella förhållanden men även förhållanden som har med makt, pengar och inflytande att göra.

Ohlsson/Swärd (1994) skiljer även på *orsaksrelaterade* definitioner, som syftar på att det är den enskilde, förälder, myndighet eller samhället som bär ansvar för problemorsakerna och de *åtgärdsrelaterade* som tar fasta på behovet av att utveckla åtgärdssystemet för att förhindra eller avhjälpa ”ungdomsproblem”.

6. Presentation av intervjuer

För att det ska underlätta för läsaren att ta del av empirin och för att följa vilken part som har sagt vad, har vi valt att dela upp empirin. Det görs efter tema samt, från och med stycke 6.2 med svaren separerade, vilket ger en mer följsam struktur och underlättar att finna ett konkret påstående. Under teman där någon organisations svar inte presenteras är anledningen att organisationen inte nämnt något i den aktuella frågan.

6.1 SSP Södra Innerstaden

På 1990-talet fanns det, enligt skolan och socialtjänst, stora konflikter mellan organisationerna, där många diskussioner kom upp angående ansvarsfördelning. Det fanns även mycket problem på skolan och området var, då som nu, mycket socialt belastat, menar skolan. Socialtjänsten anser att det var på grund av svårigheterna, som den dåvarande stadsdelschefen beslutade att utse en grupp med personer från fritidsgården, socialtjänsten och skolan som fick i uppdrag att undersöka förutsättningarna för ett eventuellt samarbete. Gruppen fick tid till att lära känna varandra och de gjorde studiebesök tillsammans till bland annat Stockholm och Köpenhamn. Det var under besöket i Köpenhamn de uppmärksammade SSP-modellen, som de senare beslöt att använda sig av. Skolan menar att för två år sedan hade varken de eller socialtjänst ”koll på” situationen gällande ungdomarna. De visste inte vilka ungdomar det rörde sig om, om det handlade om gäng eller enskilda eller i vilka områden de rörde sig. Skola och socialtjänst försökte då finna gemensamma utgångspunkter för ett samarbete och kom fram till att utgångspunkterna var ”ungdomskriminalitet” och -gäng.

Fritidsgård, skola och socialtjänst arbetade tillsammans under något års tid, men kände allt oftare att polisens medverkan var nödvändig. De försökte flera gånger betona vikten av ett samarbete för polisen, men det gav inget resultat, menar socialtjänsten. Polisen bekräftar upp-

giften och säger att SDF Södra Innerstaden har en längre tid sökt samarbete och att det tidigare enbart har funnits enskilda kontakter.

När gruppen fann information om att polisen kunde söka pengar genom ett EU-projekt, menar socialtjänsten att polisen gick med på att avsätta en halv tjänst under elva månader för att se hur ett samarbete kunde utvecklas. Samtidigt anställdes en projektledare, inom socialtjänsten, som hade som uppgift att utveckla hur samverkan skulle se ut och arbeta fram en modell som gruppen skulle arbeta efter.

6.2 Vad SSP innebär

Socialtjänsten

SSP utgår från de fasta organisationerna socialtjänst, skola och polis. SSP är ett brotts- och drogförebyggande arbete i det lokala närområde samt ett komplement som bedrivs parallellt med respektive organisations ordinarie arbete i området. De uppfattar det vara något konkret med arbetande grupper som utgår från skolan som arena och hur de upplever situationen där. Parterna måste, i samarbetet, begränsa sig till sitt eget uppdrag och inte ta över eller bli överbelastade med de andras arbete. För att modellen ska fungera på längre sikt är det nödvändigt att ansvaret förläggs på tjänster i stället för på eldsjälarna samt att det ska finnas en struktur för hur ofta representanterna träffas.

Tanken är dels att det ska vara en mindre grupp som vid behov kontaktar andra relevanta aktörer, dels att det ska vara en person som är länken in i respektive organisation med möjlighet att påverka sin organisation. Någon ska ha samordningsansvar och vara sammankallande. Socialtjänsten uppger att varför exempelvis socialarbetare i skolan är med i samarbetet beror på att det ska finnas personer som kan arbeta med sådant som gruppen *”faktiskt behöver arbeta med”*. Om samarbetet enbart bestod av personer som befinner sig på myndigheten och inte ute i området så går det inte att skapa en övergripande bild av frågan. Det som skiljer SSP från annat brottsförebyggande arbete är att andra föreningar eller aktörer som exempelvis föräldrar och elevråd inte är representerade i gruppen. De menar att det är på grund av att representanterna bör ha ett visst mandat att kunna fatta beslut inom samarbetet. Av denna anledning kan det bli svårigheter med till exempel en förälder som ska representera föräldragruppen.

Skolan

SSP är ett forum för att komma fram till hur ett gemensamt arbete ska kunna bedrivas. SSP-samarbetet riktar sig även mot ungdomarna, inte bara mot varandras organisation. Skolan me-

nar att ”SSP-uppdraget lever på något sätt med en hela tiden, för mig är det inte bara SSP-gruppen”. Det är svårt att särskilja SSP och socialarbetarna eftersom de två är väldigt involverade och invävda i varandra “det är nästa en och samma sak”.

Polisen

Polisen benämner SSP som en arbetsmodell och menar att det är ett uppbyggt nätverk. Det är väsentligt att de utsedda SSP-medarbetarnas uppdrag ligger på fasta tjänster, för att samarbetet ska bestå även om en representant försvinner från sin tjänst. Inför framtiden menar polisen att det är sannolikt att modellen läggs in under projektet *Välfärd för alla* i Malmö Stad, med BRÅ som huvudman. De påpekar också att det inte är nödvändigt att alla stadsdelar behöver vara aktiva i samarbetet. Vissa stadsdelar har kanske inget behov, det kan då räcka med att de har en SSP-pärm med handlingsplan och kontaktpersoner med mera, så att de vid behov kan nyttja de inarbetade kanalerna in i respektive aktiv myndighet.

6.2.1 Syfte, mål och vision

Socialtjänsten

Syftet är att skapa en brottsförebyggande modell i Södra Innerstaden där socialtjänst, skola och polis samverkar. Det är också att skapa mer effektiva kanaler in i varandras organisationer samt för att ha beredskap inför diverse situationer. Socialarbetarnas, på skolan, mål är att förhindra nyrekrytering till gängen på skolan och i området. Angående myndigheternas vision med SSP så menar socialtjänsten att den är att hela Malmö ska arbeta med SSP.

Skolan

Det är nu, när projekttiden gått ut, som man ska ”*hitta hur samarbetet ska se ut och vad projektets mål var och ha en färdig målbeskrivning och syfte*”. Hittills har det varit, angående syfte och mål, bestämt att det är att uppnå samverkan mellan parterna, att finna kanaler till varandra och att förtydliga respektive parts roll. Förhoppningsvis hjälps på så sätt även de unga som är på väg ut ur systemet och som riskerar att ”*hamna fel*”. SSP-gruppens arbetsuppgift eller förhoppning är alltså att stoppa rekryteringen och att de som går på skolan inte kommer i kontakt med äldre kriminella ungdomar. Skolans mål för samverkan är också att få en helhetsbild av ungdomarna.

Polisen

Syftet är att finna ett effektivt system, en bra brottsförebyggande åtgärd där alla tre aktörerna agerar på en och samma fråga, så att tidsspillet blir mindre. Polisen anser att målet är att SSP-grupper ska kunna utvecklas i de områden där det finns behov, så att så många aktörer som möjligt kan delta i samarbetet. Från polisens sida är visionen att få ned brottsligheten i de aktuella områdena.

6.2.2 SSP-arbetet på strukturell nivå

Socialtjänsten

SSP-gruppen har tre bestämda möten per termin, oavsett om något speciellt har inträffat eller inte. Mötena är inte det centrala i arbetet utan det mesta arbetet görs genom de informella kontakterna aktörerna skapat med varandra. Om det inträffar någonting ringer SSP-representanterna varandra. Strukturen är dock viktig för att upprätthålla kanalerna mellan representanterna. Frågorna som tas upp på mötena ska beröra alla tre parter. En första konkret handlingsplan (se bilaga 2 och 3) har nu (hösten 2004) utarbetats av SSP-gruppen. Handlingsplanen sträcker sig över ett år och den definierar vad som ska göras för att förbättra en situation, vem som ska ansvara för att det genomförs och till när det ska vara gjort. SSP-gruppen ska inte gå in och arbeta med enskilda individer eftersom det sker via andra tillvägagångssätt.

Skolan

Skolan betonar att arbetet inom gruppen utgår från handlingsplanen. Under SSP-mötena diskuteras inte enskilda ärenden och på så sätt undviks sekretessfrågan. Utgångspunkterna för den strukturella nivån är att arbeta med att identifiera ungdomsgång, -kriminalitet, narkotikabrott, -försäljning samt skadegörelse i området och ofta är det ungdomar med i bilden, antingen som offer eller gärningsmän.

Polisen

Syftet med forumets obligatoriska möten är att upprätthålla kontaktnätet, det kan förekomma extra möten om det blir påkallat på grund av en situation. Om de är initiativtagare till ett SSP-möte som uppstått på grund av en situation, tillfrågas de två andra aktörerna om vad de kan göra i den aktuella situationen och sedan genomförs åtgärden gemensamt. På de ordinarie mötena diskuteras aktuella händelser och åtgärder som är kopplat till handlingsplanerna. Antalet föreskrivna möten är tillräckligt eftersom det förekommer regelbundna

”underhandskontakter” i olika frågor. Mötenas syfte är att ”stämna av” och om det mellan mötena uppstår ett problem som behöver uppmärksammas omgående, tillkallas ett extramöte.

SSP-samarbetet ska behandla gemensamma frågor som berör alla tre aktörer vid träffar i forumet. Respektive aktör lägger fram sitt material, sedan diskuteras vad som kan göras tillsammans och därefter verkställs det, detta är grundtanken i SSP-arbetet. Polisen kommer även till möten utöver de ordinarie SSP-mötena om till exempel skolledningen önskar. Det kan genomföras möten inom SSP-samarbetet med enbart två av aktörerna närvarande.

Angående sekretessen får de närvarande, när SSP-gruppen träffas, inte använda sig av den information de har tagit del av, i sina övriga arbetsuppgifter som inte är kopplat till SSP-samarbetet. Om förhållandet kring sekretessfrågan ändras kan även detta påverkas.

Polisens SSP-ansvarig åker inte ut vid en situation på till exempel en skola, utan ordnar så att rätt person åker dit och deltar i det påkallade forumet och sedan löser uppgiften. Den SSP-ansvarige har alltså mer en koordinerande uppgift.

6.2.3 SSP-arbetet på praktisk nivå

Socialtjänsten

Socialarbetarna i skolan arbetar med att försöka förhindra att de yngre ”ska komma med bland de äldre”. De försöker ”störa” och går fram till de yngre när de ser att de sitter med betydligt äldre ungdomar, för att förhindra nyrekrytering. Socialarbetarna i skola startar även upp olika gruppverksamheter som ungdomarna sedan tar över⁹. De har även ett medvetet fokus på andra grupper som till exempel tjejer, eller de som är ”tysta/dolda” och arbetar med att stärka dem i sina roller. Socialarbetarna menar att de utåtagerande då får mindre uppmärksamhet, och att arbetet kan ha en motverkande kraft mot destruktivitet. Fältarbetarna arbetar endast med de något äldre ungdomarna, på och utanför fritidsgården. De kartlägger även fritidsaktiviteter för de unga och försöker motivera föräldrar att i sin tur motivera sina barn till att engagera sig. Ett exempel på en konkret insats som utgår från handlingsplanen är samarbetet parterna emellan angående skadegörelse på byggarbetsplatsen inne på Sofielundsskolans område. Polisen har ökad bevakningen av området, fältarbetarna samtalar med de unga angående skadegörelse och skolan har kontakt med byggnadsarbetarna för att ordna eventuella studiebesök.

⁹ T.ex en dansgrupp som de inblandade nu själva ansvarar för.

Skola

Vid kännedom om en elevs ”problembeteende” förs ett samtal med eleven för att ta reda på dennes situation och mående. Eleven informeras om varför han/hon har blivit kallad till samtal samt vilka indikationer skolan fått. För att få en helhetsbild kontrollerar sedan skolan med fritidsgården hur det fungerar där, om eleven är känd där. Därefter kontaktar de föräldrarna om eventuell anmälan till polis och vid behov kontaktar de även socialtjänst. Det förekommer också samtal med föräldragrupper angående deras barns situation i skolan. Skolans SSP-ansvarig är till skillnad mot polisens och socialtjänstens ansvariga, även verksam ute på ”fältet”. Han och socialarbetarna på skolan brukar göra hembesök för att träffa eleverns familj för att skapa en relation. Skolan bjuder även in aktiva personer från idrottsföreningar för att informera eleverna om våldets konsekvenser. Det pågår även fortbildning för lärare för att få en ökad förståelse för ungas förutsättningar och för olika ”ungdomskulturer”. En gång per vecka har även skolans SSP-ansvarig, kurator och socialarbetare i skola möte för att utreda om någon elev är ”på glid” och om det är något som inte stämmer undersöks situationen kring eleven.

Polisen

Civilpolis och fältarbetare identifierar personer och åker tillsammans hem med de unga till föräldrarna vid behov. Arbetet bygger på att de aktörer som finns i området involveras och gemensamt granskas det specifika området och dess problem. Exempelvis erbjuds socialtjänsten att medverka vid nattliga tillslag mot svartklubbar.

6.2.4 Arbetets inriktning

Socialtjänsten

Arbetet inriktar sig mot grupper med ungdomar, generellt killar mellan 10-18 år. Det är aldrig individärenden som det fokuseras på, utan företeelser i området. Socialarbetarna på skolan menar att de även medvetet uppmärksammar andra grupper än de utåtagerande killarna.

Skola

Det handlar om övergripande strategiska insatser med framförhållning, alltså inte insatser på den enskilde eleven under lektionstid. Arbetet görs mot allt som kan förbättra situationen på skolan och hjälpa ungdomarna.

Polis

I projektbeskrivningen nämns att det i första hand handlar om andra och tredje generationens invandrare. Det har dock konstaterats att det blir väldigt svårt att avskilja bara den gruppen, därför inriktas arbetet generellt på ungdomar i åldrarna 10 - 16 år. Närpolisen i stadsdelen gör regelbundna besök på skolan även om det inte har uppstått en situation, i syfte att bygga upp en mer normal relation med de unga. De kan till exempel äta lunch tillsammans eller gå omkring på skolan och prata med eleverna.

6.3 Samverkan

6.3.1 Samverkans orsaker

Socialtjänsten

Det är nödvändigt med ett samarbete för att samla krafterna, särskilt i frågor som berör ungdomar i området eftersom vi enskilt troligtvis inte kan lösa problemen angående tryggheten i stadsdelen. Om en samverkan inte finns är det lätt att *"man inte bidrar med sin egen pusselbit ens"*. Att det utan samarbete är lättare att tycka att de andra parterna gör för lite och att det inte händer någonting från deras sida. I och med ett samarbete så märks det att de andra parterna gör någonting och det skapas en större förståelse för varandras lagstiftning genom samarbetet. Med den komplexa problematik som det handlar om så kan aktörerna tillsammans uppnå mer än vad de kan separat. Socialtjänsten menar även att de hoppas att samverkan också ska gynna målgruppen.

Skolan

Det gemensamma intresset av att förebygga ungdomskriminalitet, skadegörelse, narkotikabrott i området, är något som alla tre parter delar. Genom samverkans fördelar rent organisatoriskt, som att förebygga missförstånd och fördomar mellan organisationerna och att hitta kanaler, så kan de hjälpa ungdomarna som *"är på väg ut ur systemet"*.

Polisen

Det är socialförvaltningen som startade upp samarbetet, men ett samarbete skulle ändå, under alla omständigheter, blivit framtvingat i framtiden eftersom ungdomsproblematiken har blivit större och eftersom det alltid funnits någon form av samarbete. Anledningen till att ungdomsproblematiken ökat nämner polisen det stora antalet ungdomar i åldern tretton till arton år som

just nu finns. Ett samarbete är också nödvändigt för att få kännedom om varandra samt respektive organisation och för att ha tillgång till en öppen linje in i organisationen.

Polisen menar ”att om ungdomarna skulle vara positiva till polisens insatser, så skulle de också vara tacksamma över samarbetet”.

6.3.2 Svårigheter med samverkan

Socialtjänsten

Det uppstår i bland svårigheter och missförstånd på grund av att parterna inte känner till varandras lagar tillräckligt bra. Socialtjänsten tror också att de andra tycker att sekretessen ger svårigheter, men menar själva att rättsskyddet för den enskilda måste vara starkt. Det var dock ingen av de andra intervjupersonerna som nämnt sekretesslagen som ett aktuellt problem i samarbetet. Socialtjänsten menar att de är medvetna om att svårigheter kan uppstå om en nyanställd på en SSP-tjänst inte är intresserad av samarbetet, eftersom det kräver att de som samverkar anser att samarbetet är bra. Det får en motverkande effekt om representanterna inte tror på samarbetet och säger att ”*då kanske man inte ska vara med*”. De fortsätter med att poängtera att det är det som samarbetet ska motverka, genom att representanterna lär känna varandra och att det skapas en grupp känsla. De är också medvetna om att det kan vara svårigheter i samverkans långsiktighet. Det krävs arbete bakom att få samverkan att bli långsiktig. Socialtjänsten anser även att finns oklarheter med vilka befogenheter parterna har och detta är något som måste arbetas mer med.

Skolan

Det finns svårigheter med att lärarna och SSP-representanterna tänker olika gällande att lärarna borde ha en mer aktiv roll i samarbetet. Det är ett hinder att lärarna inte finns med i samverkan och i diskussionerna som pågår utanför deras ordinarie arbetstid. Skolan menar att polisen har uttryckt att det finns svårigheter med, och att de har svårt att förstå, varför inte pedagogerna tar mer ansvar och ställer upp utanför sin ram som lärare.

Polisen

Polisen upplever för tillfället inga svårigheter med samverkan, men spekulerar i att problem kan inträffa angående tillämpning av sekretesslagen. Frågan har skickats till justitiedepartementet som ska undersöka hur SSP-samarbetet kan kringgå eventuella samarbetsproblem på grund av sekretesslagen. Polisen pekar även på erfarenheter från Danmark, där svårighet har

uppstått då en part har tvingats bortprioritera SSP-samarbetet på grund av tidsbrist. Då har de andra aktörerna under en tid undvikit att påminna om SSP-samarbetet, som då har försumrats. Det har sedan krävts en gemensam kraftansamling för samtliga aktörer att arbeta in den förlorade tiden.

6.3.3 Vinster med samverkan

Såväl myndigheterna som skolan framhåller den stora fördelen med att de i och med det organiserade samarbetet har öppna kanaler rakt in i varandras organisation, vilket underlättar för alla parter.

Socialtjänsten

De informella kanalernas har särskild betydelse.

Skolan

Skolan har fått en öppnare syn på vad samarbetet innebär och vad respektive part gör och inte gör. Efter att gått igenom varandras lagar finns det en ökad förståelse för hur respektive organisation arbetar vilket gör samarbetet snabbare och mer effektivt när en situation upptäcks. Parterna kan nu visa upp en gemensam och enig inställning samtidigt som deras roller har förtydligats utifrån uppdraget. Skolan påpekar att den problematik som polisen i övrigt kan uppleva, att de är ”hatade” märks inte i området i och med närpolisens regelbundna besök på skolan då de kommer och hälsar på och pratar med barnen, även när det är lugnt. Skolan säger sig få en helhetsbild av ungdomarnas situation genom samarbetet. Skolan påpekar också sin tillfredsställelse med samarbetet med polisen och menar att det positiva med samarbetet är att diskussioner om eventuella problem kan bli belysta.

Polisen

Det märks en stor tillfredsställelse bland de inblandade, att det äntligen har kunnat skapas en öppen linje mellan organisationerna med fasta kontakter med personer de har förtroende för. I samarbetet går varje part in med en liten insats men får ett ut ett väldigt stort resultat. De ser en skillnad mot traditionellt arbete som innebär att polisen ensam står för insatsen vilket kräver mycket mer tid och resurser som istället kan läggas på annat, ”*det är den stora vinsten*”. De menar också att det positiva med samarbetet är att det gett ökad kännedom om varandra, dels personligen, dels för organisationen samt kunskap om vad frågorna gäller och hur de ska hanteras. Att parterna nu vet vilken struktur forumet ska ha och vad som ska avhandlas på mötena resulterar i en konstruktiv effektivitet.

Många av ungdomarna är inte positiva till polisen, då kan de välja att prata med skolpersonal, socialarbetare på skolan eller fältarbetarna i stället. Polisen uppger att de har haft stor nytta av socialtjänstens personal, fältgrupperna, som arbetar i området på kvällar och nätter, då de har lokal kännedom om personer som uppehåller sig kring fritidsgårdar i området. De tillfällen fältgruppen har arbetat tillsammans med civila poliser har även det fungerat väldigt bra. Polisen framhåller även fördelen med att de *”kan ta del av skolans kunskaper om elevernas bakgrund, hemförhållanden, sociala förhållanden, vi får en bättre helhetsbild av ungdomens problem”*.

6.3.4 Ansvarsfördelningen i samarbetet

Skolan

Vid upprepade tillfällen ger skolan uttryck till, att det ställs stora krav på skolan i samarbetet och att mycket fokus läggs på skolans roll. De menar att *”hela tiden sitter vi och diskuterar alltså så ska ni göra på skolan, de e mycket hur man ska påverka skolan /.../ fokus läggs på skolan /.../ för det hela kretsar kring skolan”*.

Polisen

Polisen menar de att det inte går att säga om alla har lika stort ansvar i samarbetet, men organisationernas olika uppdrag, befogenheter och verktyg kan resultera i att polisen får mer ansvar och även gör mer. Samarbetsparterna fokuserar inte på att alla parter ska göra precis lika mycket i samarbetet *”utan det är resultatet som är det viktiga”*.

6.4 Målgruppen

6.4.1 Parternas syn på målgruppen

Socialtjänsten

Det är tydligt att ungdomarnas problem i grunden handlar om fattigdom men även att miljön har en relativt stor påverkan på ungdomarna. Målgruppen är *”vilsna själar”* från dåliga hemförhållanden som aldrig riktigt fått en chans i livet. Ungdomarna jämför sig med andra och kan då uppleva världen som orättvis. De får inte mycket uppmärksamhet och söker sig då till äldre ungdomar för att få förebilder, stöd, trygghet och en identitet. Socialtjänsten förtydligar även att det är viktigt att inte förstora upp och överdimensionera problemen kring målgruppen. Kompisgänget är för 15-16 åringar oerhört viktigt *”det är otroligt kul att sitta och hänga*

på en parkbänk en hel kväll och bara snacka skit. Det hör till ungdomsgrejen... det är bara vanligt ungdomsliv". Ungdomarna är mycket bättre på samarbete och på integration än vad vuxna är. De påpekar även att det är viktigt att ge dem självförtroende vilket kan uppnås bland annat av att ge dem ansvar.

Skola

På grund av den stora belastning som finns i området så är skolans bild av målgruppen och dess bakgrund *"avtrubbad"*. *"You name it, we got it!"* är ett uttryck som skolan använder och menar att allting ses *"normalt"* på skolan eftersom personalen har sett så mycket, vilket skolan påpekar är en fara. De anställda på skolan är medvetna om att situationen är speciell på Sofielundsskolan, och att de inte kan jämföra sig med andra skolor. Sociala bekymmer är stora inom området som är segregerat med få svenskar. Skolan benämner det som *"ett ghetto mitt i stan"*. Skolan har misslyckats med ungdomarna som orsakar problem på skolan genom att inte ha varit tillräckligt anpassbara. Det är vuxnas ansvar att hjälpa ungdomarna med att hitta vägar som inte leder till brottslighet *"vi måste vara vägvisare, hur och vad vi gör, det kvittar"*. Ungdomarna har dåligt självförtroende och behöver stöd, eftersom det ofta inte handlar om inlärningsproblem. Det behövs att någon visar dem den rätta vägen. Det finns en tro på ungdomarna att de alltid går att förändra och eftersom de är så pass unga så finns det mycket hopp för att de ska lyckas.

Polis

Målgruppen är ungdomar som har brist på sysselsättning. Ungdomarna vill göra något meningsfullt på fritiden men många föräldrar är bidragstagare och ofta finns inte de ekonomiska förutsättningarna för att till exempel tillhöra en idrottsförening. Orsaker till problemen är en *"överrepresentation av invandrare som begår väldigt mycket brott"*, något som beror på att de inte har någon vettig sysselsättning, *"man driver runt i gäng och hittar på en massa hyss, så gör den ene det ska den andre va värre sen eskalerar det"*. Det kan också vara barnen i familjen som har integrerats bäst i samhället och föräldrarna står utanför och har ingen kunskap om vad deras barn gör på fritiden. Polisen säger att *"barnen berättar sanningar hemma som e osanningar och föräldrarna tror på detta och så blir resultatet detta"*.

Det mest avgörande för killarnas beteende är att grupptillhörigheten är så viktig och påverkan av grupptrycket, där gruppens värderingar är väldigt svåra att stå emot. Det ingår även i delar av ungdomskulturen att inte tycka om polisen, att ha en viss attityd mot polisen. Det anses som tufft i vissa grupperingar, att man då tar ställning, vilket är viktigt för att inte

hamna utanför, ”*hamna utanför idag e livsfarligt*”. I åldrarna 10 - 16 år, som SSP fokuserar på, är ungdomarna lättast att påverka till att välja en annan väg än brottets. Ungdomsproblematiken har blivit större och de är stökigare idag, men ungdomsgängen är inte ett så omfattande problem som media ger bilden av. De tillägger dock att det kan bli ett stort problem på sikt om det inte uppmärksammas på allvar.

6.4.2 Allmänhetens syn på målgruppen enligt myndigheterna

Socialtjänsten

Socialtjänsten har blivit kontaktad av personer som upplever det stökigt och otryggt i området. Ungdomar i grupp upplevs som odrägliga, illvilliga, hotfulla, att de inte har något bättre för sig och att de inte kan ta tag i sig själva vilket i sig inte är en ny uppfattning angående ungdomar. Media har till stor del bidragit till den negativa bilden av ungdomar och ungdomsgång i allmänhet. Å andra sidan så har det kommit väldigt positiv respons från allmänheten när ungdomarna är med i evenemang eller projekt som anordnats av vuxna, som exempelvis vårbalen för årskurs 9 eller ”Ung i Seved”¹⁰. Alltså finns det olika bilder som socialtjänsten upplevt från allmänheten gällande ungdomarna.

Skolan

Även skolan har blivit kontaktad av intillboenden som menar att ungdomarna är uppfostrade och ”*borde få stryk*” och att ”*man kan inte dutta med dagens ungdomar*”. Skolans representant tror att anledningen till detta kan vara hur de själva blivit uppfostrade samt till viss del hur ungdomarna framställs i media. Skolan påpekar också att ungdomar i alla tider upplevts som ett problem och att de ansetts som väldigt farliga. Den bilden existerar även idag och ungdomar ses som ett problem om dem inte sköter sig eller revolterar mot något.

Polisen

Polisen sammanfattar allmänhetens bild med orden ”*dom är livrädda för dom*”, något som polisens representant menar är obefogat. Han förklarar att om ”*det står en grupp unga och skrattar och skriker på kvällen upplevs det som väldigt störande och eftersom de ibland kan vara upp till tjugo stycken kan de upplevas som skrämmande*”. En annan orsak till att allmänheten fått en överdriven bild av ungdomsgång är på grund av medias vinkling av dem.

¹⁰ Ung i Seved är ett projekt som pågår under sommarlovet, i stadsdelen Södra Sofielund, där ungdomar får möjligheten att engagera sig i olika verksamheter som bygger på utveckla deras ansvarsförmåga samt förmåga att samarbeta i grupp.

Majoriteten av dem som har den uppfattningen har, enligt polisen, aldrig personligen blivit drabbade, eftersom det oftast är ungdomar som konfronteras med varandra. Det är en *”kraftigt överdriven”* bild som allmänheten har av ungdomsgäng samt att *”risken att träffa på ett kriminellt ungdomsgäng är densamma som att vinna 500.000 kronor på lotto”*.

6.5 Skillnader

...mellan de tre parterna

Socialtjänsten

En av skillnaderna är parternas olika sätt att se på problem. Skolan ser ofta pedagogiska problem, socialtjänsten sociala problem och polisen kriminella problem. Ett exempel de tar upp är parternas olika syn på varför det går dåligt för en ungdom i skolan på grund av koncentrationssvårigheter. Skolan ser att ungdomen har problem med inläring, socialtjänsten ser svårigheterna i hemsituationen och polisen ser att ungdomen begår brott. De menar att anledningen är att representanterna i respektive organisation har olika utbildning, vilket resulterar i olika perspektiv på företeelser. Lagstiftningen påverkar också respektive utbildning som SSP-representanterna har och på så sätt påverkar lagarna indirekt samarbetet. På grund av lagstiftningen uppstår också en skillnad mellan organisationerna på grund av de maktmedel för vilka åtgärder som kan utföras *”[skolan] har väldigt få maktmedel de kan ta till, socialtjänsten har lite mer, och polisen har ännu mer”*.

Det förekommer också skillnad i de tre parternas roller i samarbetet av den anledningen att skolan har mest nytta av samarbetet, socialtjänsten mest intresse och polisen är mest osäkra på sitt engagemang.

Polisen

Organisationerna har olika historia med olika sätt att agera *”det är så att säga stenar som ska slipas samman”*. Eftersom parterna har olika uppdrag, befogenheter och verktyg, blir ansvarsfördelningen ibland ojämn, men det är naturligt ett i samarbete mellan olika organisationer.

...mellan socialtjänst och skola

Socialtjänsten.

Det finns en perspektivskillnad mellan skola och socialtjänst i den bemärkelsen att skolan ser till vad ungdomarna gör på skoltid, men inte vad de tar sig för utanför. Skolan vill att situationen i skolan ska fungera, medan socialtjänsten har ett bredare perspektiv.

Skolan

Skolan kan se olikheter angående pedagogernas respektive socialtjänstens önskemål. I samarbetet är skolan inte lika styrd av sekretessen som vad socialtjänsten är.

...mellan socialtjänst och polis

Polisen

Polisens och socialtjänstens kultur skiljer sig åt. Inom socialtjänsten *"pratas det väldigt mycket, de sitter gärna och diskuterar ett ärende, det verkar vara något önskvärt att träffas och prata igenom saker"*. Polisen har en annan kultur, de har blivit fostrade att fatta snabba och korrekta beslut. Poliser är *"skolade till att fatta snabba beslut och att vara handlingskraftiga direkt"*, vilket polisen menar inte behövs på socialförvaltningen då de har möjlighet att studera och handha ett ärende under längre tid. Polisen anser att det kan vara *"jobbigt, men det är ju två olika världar"*. Polisen har också en helt annan arbetsbelastning och tidspress än vad socialtjänsten har. Anledning till att socialtjänsten vill ha ett samarbete med polisen, kan vara att de har störst olikheter med dem. Polisen säger att socialtjänsten eventuellt har uppfattningen att polisens kultur och arbetssätt är *"för snabbt på nått sätt"*. Orsakerna till det handlar om två olika former av utbildning och uppfostran. Det har varit tydligt från början om vilka befogenheter respektive myndighet har och vad den kan göra, så det har aldrig varit ett problem.

...mellan socialtjänst gentemot skola och polis

Socialtjänsten

Det som skiljer socialtjänst från polis och skola är att de har annorlunda tankar kring hur man löser problem. Polisen och skolan har eventuellt en mer kortsiktig syn på hur problemen ska lösas än vad socialtjänsten har. Som exempel anger de frågan om placering¹¹ där de menar att polisen ser att problemet löser sig när en ungdom som stör kommer bort från området. Polisens prioritering ligger i att avlägsna den kriminella ungdomen och skapa en trygg miljö. De menar även att skolan strävar efter att skapa en lugn atmosfär. Socialtjänsten ser i stället problemet från ungdomens håll, som kanske får det värre vid placering. Socialtjänsten förklarar att *"ofta kan det komma så att polisen tycker att man ska placera /.../ de [skola och polis] kanske tänker mer kortsiktigt att får vi bort den här personen så blir det lugnt. Visst det kanske blir lugnare i området men det kanske blir mycket, mycket värre för den här ungdomen"*.

¹¹ Placering vid institution enligt SOL, LVU, LSU.

Socialtjänsten uppfattar sig själva som den drivande parten i samarbetet och tror även att de andra aktörerna ser dem som det, eftersom det var socialtjänsten som initierade och startade upp samverkan. De menar också att det ligger ett större ansvar på dem att samarbetet ska fortgå och utvecklas. De tror att anledningen kan vara att samordnaren för projektet är anställd av socialförvaltningen och därför blir det naturligt att de får en mer drivande roll. De anser att de andra organisationerna har en mer passiv roll gällande samarbetets utveckling, men menar att fördelningen av vem som ska göra vad, är jämlik.

...mellan skola gentemot socialtjänst och polis

Socialtjänsten

Socialtjänsten ser flera saker som skiljer skolan från socialtjänst och polis. Socialtjänst och polis har ett samarbete på högre nivå, där skolan inte medverkar och att de har ett annat behov att komma i kontakt med andra stadsdelar, som skolorna inte har. Skolan skiljer sig också från de två myndigheterna gällande ungdomar från skolan som begår kriminella handlingar. För både socialtjänst och polis är det ett problem, men inte för skolan eftersom ungdomen ofta inte är kriminell under skoltid. Socialtjänst och polis arbetar med kriminalitet och problem, medan skolan *"bara vill ha lugn och ro"*. En annan skillnad med samarbetet är att socialtjänst och polis kan se vinster på längre sikt medan det för skolan handlar framförallt om vinst på kort sikt.

Skolan

Det som skiljer skolan från de två myndigheterna i SSP-samarbetet, är att skolan lätt får en mer dominerande roll än vad myndigheterna har, eftersom ungdomarna rör sig i och runt skolan. Eftersom lagarna påverkar olika är skolan *"bakbunden, kan egentligen inte göra någonting"*. De olika parternas organisatoriska uppbyggnad skiljer sig, exempelvis är lärarnas tid styrd i större utsträckning än vad myndigheternas representanters tid är. Detta gäller dock inte skolans SSP-ansvarig eftersom han kan styra sin tid på ett annat sätt. SSP-samarbetet berör personalen mer på skolan än på de två myndigheterna. De anser dock att det är svårt att få alla anställda på skolan att förstå vad SSP-arbetet går ut på, *"det handlar ju inte om att någon ska komma och ta hand om en stökig elev under lektionen, vilket en del lärare har önskemål om"*.

6.6 Likheter

...mellan de tre parterna

Skolan

Skolan menar att alla parter anser att de andra parterna gör för lite.

Polisen

Likheterna mellan parterna i samarbetet är att respektive part vet sina gränser och vilka roller de har. Det är gränserna för vad organisationen kan och inte kan göra, som styrs naturligt av deras befogenheter.

...mellan socialtjänst och skola

Socialtjänsten

Socialtjänsten och skolan måste arbeta med frågorna som tas upp i SSP-gruppen med eller utan samarbete.

...mellan skola och polis

Polisen

Skolan har en kultur som inte "krockar" med polisens, och de två myndigheterna förstår varandra "ganska väl". De ser samma saker, upptäcker tidigt om det är någons beteende som man behöver vara extra vaksam på och har samma förförståelse angående ungas bakgrund.

7. Analys

7.1 Vad SSP innebär

Trots att det har utarbetats skrivet material om SSP i Malmö, har de tre huvudaktörerna, socialtjänst, skola och polis, till stor del olika definitioner på SSP. Definitionerna som framkommit genom intervjuerna är varken tydliga eller direkta och utifrån empirin tolkar vi det som att parterna har svårigheter med att ge ett kort och koncist svar på frågan om vad SSP egentligen är. Socialtjänsten menar att SSP är ett brotts- och drogförebyggande arbete i lokala närområden. De kallar det även en modell, och något som är ett komplement till den ordinarie verksamheten. De pekar på att det är ett konkret arbetssätt och att det är en liten grupp som använder sig av andra parter. Enligt skolan är SSP ett forum för att komma fram till hur ett gemensamt arbete ska kunna bedrivas. Å andra sidan säger skolan att "SSP-uppdraget lever på något sätt med en hela tiden, för mig är det inte bara SSP-gruppen". Polisen anser att det är en arbetsmodell och menar att det också är ett uppbyggt nätverk. Vad som framkommit är bland

annat att socialtjänst och polis nämner modell, vilket skolan inte gör. Att skolan både kallar det ett forum samt något som ständigt är närvarande, kan tolkas som att skolan upplever SSP som något konkret, men samtidigt som ett förhållningssätt. Att uppfattningarna skiljer sig åt kan bero på att samverkan enligt SSP är ett relativt nytt arbetssätt som nyligen har övergått från projektform till att implementerats i den ordinarie verksamheten

Olikheterna skiljer sig även till viss del mellan organisationerna angående syftet med SSP. Socialtjänsten menar att syftet är att skapa en brottsförebyggande modell där parterna samverkar, att upprätta snabba kanaler in i varandras organisation och att ha en beredskap för situationer. Enligt skolan är det att hitta samverkan, finna kanaler, förtydliga respektive organisations roll i samverkan samt att, för skolans del, få en helhetsbild av ungdomarna. Polisen menar att syftet är att finna ett effektivt system som är en bra brottsförebyggande åtgärd där alla reagerar på samma fråga för att nå tids effektivitet. Även om det finns skillnader mellan parternas syfte, finns det ändå en tydlig överensstämmelse i att ett bra samarbete är väsentligt för att SSP ska fungera. De tre parterna klarlägger också att det är ett långsiktigt arbetssätt de strävar efter. Det kan jämföras med resultaten från studien om SSP i Danmark, där modellen funnits i ca 30 år, att det även där finns svårigheter med definitionen av SSP. Studien visar att det finns många definitioner samt att SSP är vad man väljer att göra den till.

Grunden till att socialtjänsten, i sin förklaring till vad SSP är, belyser brottsförebyggande arbete mer än de övriga aktörerna kan ha förklaringen i att det är från socialtjänsten initiativet till projektet togs. En annan anledning, kan vara att myndighetens företrädare är chef för enheten för förebyggande arbete inom stadsdelens socialförvaltning.

Utifrån vår empiri kan vi se att SSP i Södra Innerstan, Malmö kan delas upp på två olika nivåer, en strukturell nivå och en mer fältinriktad nivå. Den strukturella nivån inriktas på att underlätta samarbetet mellan socialtjänst, skola och polis. Det handlar om att genom en nyckelperson i varje organisation skapa kanaler för att underlätta att ta kontakt med varandra vid behov och även skapa en struktur för fortsatt samarbete. Den fältinriktade nivån handlar mer om den konkreta insatsen där bland annat socialarbetare i skolan, fältassistenter och närpolisen har direktkontakt med målgruppen i sitt arbete. Att betydelsen med den fältinriktade nivån, för att uppnå en helhet med samarbetet, är signifikant, klargörs av en av socialarbetarna på Sofielundsskolan *”det ska finnas personer som kan jobba med det som vi faktiskt behöver jobba med. Så att har man inga resurser som jobbar med de här frågorna så är det nog rätt svårt med SSP”*.

I informationen från intervjuerna menar polisen att det finns en kulturskillnad mellan polisen och socialtjänsten. Polisen menar att syftet med SSP är att skapa effektivitet. Det

framgår av intervjumaterialet, att polisen anser att de inom myndigheten blivit ”skolade att fatta snabba beslut och att vara handlingskraftiga direkt”, vilket gör att vi tolkar effektivitet som ett av polismyndighetens ”kulturdrag” eller som vi har valt att benämna det, specifikt karaktärsdrag. Även det att polisen upplever det som ”jobbigt” att socialtjänsten diskuterar mycket under ärendehandläggning, tolkar vi som att polisen anser att deras effektivitet är högre än socialtjänstens. Utifrån syftet betonar dock även socialtjänsten att samarbetet bör präglas av effektivitet mellan parterna men utifrån övrigt material från intervjuerna betonas effektiviteten inte i samma utsträckning som polisen gör. Socialtjänstens karaktärsdrag kan istället tänkas utmärkas av den helhetssyn¹² som framkommer i deras uttalande om ungdomars välmående och situation, då en ungdom har blivit placerad på institution. Socialtjänsten påpekar att polisens prioritering ligger i att avlägsna den kriminella ungdomen från området och skapa en trygg miljö. De menar även att skolan strävar efter att skapa en lugn atmosfär. Socialtjänsten förklarar att

Ofta kan det komma så att polisen tycker att man ska placera /.../ de [skola och polis] kanske tänker mer kortsiktigt att får vi bort den här personen så blir det lugnt. Visst det kanske blir lugnare i området men det kanske blir mycket, mycket värre för den här ungdomen.

Något specifikt karaktärsdrag, som framkommit utifrån intervjusvaren, gällande skolan har vi inte kunnat tolka.

SSP är enligt socialtjänstens skrivna material ett lokalt brottsförebyggande projekt som riktar sig mot miljöer där barn och ungdomar vistas. Enligt forskningen är det vanligt att förebyggande projekt riktar sig mot ”ungdomsproblem” inom ett lokalt avgränsat område. Flera av dessa projekt som riktat sig mot ”ungdomsproblem” har som mål haft att få in ungdomar på strukturerade och accepterade fritidsaktiviteter. En parallell kan dras till det som framkommit av materialet från intervjuerna, där det beskrivs att en av SSP’s åtgärder i Malmö är att följa med en ungdom till föreningar, i syfte att få in ungdomarna på andra verksamheter. Vad som dock bör poängteras är att socialtjänsten framhöll att problemen runt ungdomarna inte bör överdimensioneras. Gällande att projektet riktat sig mot ungdomar som ägnar sig, eller i framtiden bedöms komma att ägna sig, åt ”felaktiga verksamheter” är SSP alltså i sig inte något unikt. Å andra sidan är det ingen av intervjupersonerna som påstår det. Det som dock påstås skilja SSP från annan samverkan, är enligt socialtjänsten och polisen, att medverkan ligger på tjänster och inte på eldsjälarna och att de har öppna kanaler in i varandras organi-

¹² För vidare diskussion angående begreppet se t. ex Elmér, m. fl. (2000)

sation för att uppnå ett direkt samarbete. Socialtjänsten framhåller att samarbete i regel handlar om allmänt informationsutbyte och att det i andra samarbetsmodeller vanligtvis förekommer betydligt fler aktörer än vad det gör i gällande SSP-grupp.

Vi har påträffat material som klarlägger att SSP tidigare förekommit i Sverige. I Rapport från problemgruppen 1997:2 (Wikström, Torstenson) beskrivs SSP i Degerfors och Karlskoga i början av 1990-talet. I regeringens skrivelse 2000/01:62, står skrivet att det under hösten 1996 bedrevs ett utvidgat brottsförebyggande arbete utanför de traditionella organisationsformerna, ibland beskrivet som SSP, i ett tiotal kommuner. Det nämns även i Rapport 2003:13 från BRÅ att SSP-modellen har tillämpats i Sverige. I de två sistnämnda källorna finns inte angivet på vilka orter SSP-arbete förekommit, inte hur arbetet var utformat och inte heller om det förekommer i dag. Det är utifrån materialet om SSP i Degerfors/Karlskoga, som finns angivet i avsnitt 3.2, svårt att tolka hur arbetet mer ingående utfördes. Det finns heller inte angivet om benämningen SSP har något med den danska modellen att göra eller om namnet enbart antogs utifrån att socialtjänst, skola och polis var aktörer. Det som vi kan jämföra är att både i SSP-arbetet i Degerfors/Karlskoga samt i Södra Innerstaden fokuseras arbetet på att representanterna ska ha betydande positioner i respektive organisation, vilket ger dem mandat i beslutsfrågor. På grund av det tunna materialet är det för oss svårt att göra utförligare jämförelser mellan tidigare SSP-arbete i Sverige och SSP modellen i Södra Innerstaden i Malmö. I intervjuerna är det ingen av SSP-representanterna som direkt kallar SSP som något nytt, men samtliga påpekar att de inte tidigare hört talas om att det i Sverige förekommit. Som vi visar på ovan har dock SSP-samverkan förekommit på ett flertal platser i Sverige.

Att förebyggande ofta beskrivs som något nytt diskuterar Sahlin (2000). Hon menar att där det finns tvivel om att metoderna som används mot ett problem, fungerar, så kan ett projekt som benämns som nytt, skapa hopp inom området. I vår undersökning nämner socialtjänsten att parterna enskilt inte är tillräckliga inom området och skolan ifrågasätter värdet av befintliga åtgärder. Det kan tolkas som att det finns en misströstan om att problemen kring ungdomarna är för stora. Skolan menar dock att ett gott samarbete leder till hjälp för ungdomarna. Polisen nämner de ökande ungdomsproblemen och menar att ett samarbete skulle, även om det inte uppstått nu, förr eller senare blivit framtvingat, på grund av behovet som finns.

7.2 Är SSP förebyggande?

Som framkommit av forskningen (Sahlin 1992) uppfylls ofta vissa kriterier gällande förebyggande arbete. Åtgärderna sätts in på ett tidigt stadium för att avbryta eller förhindra en verksamhet som riskerar att bli permanent, arbetet bedrivs ofta i projektform i samverkan mellan myndigheter eller mellan olika avdelningar inom samma myndighet. Förebyggande arbete innebär också att åtgärderna riktas mot en bredare målgrupp än vad myndigheten normalt riktar sig mot. Jämförs Sahlins forskning med hur SSP Södra Innerstaden är utformat kan vi se att kriterierna uppfylls. SSP, som är ett samverkansprojekt mellan tre organisationer, är till stor del inriktat på tidiga åtgärder för att förhindra nyrekrytering av ungdomar till kriminella gäng. SSP Södra Innerstaden uppfyller även kriteriet att åtgärderna riktas mot en bredare målgrupp än vad parterna normalt inriktar sig mot, eftersom de enbart arbetar med företeelser och aldrig individärenden. I samtliga organisationers ordinarie verksamhet inriktas arbetet i någon form mot individer.

I intervjuerna väljer intervjupersonerna att fokusera på SSP-arbetets strukturella nivå och det framkommer därför förhållandevis lite om vad som konkret görs gällande det förebyggande arbetet och de specifika praktiska åtgärderna. Utifrån handlingsplanerna är det tydligt vilka konkreta förebyggande insatser parterna, samt andra inblandade, ska utföra. Med det som nämns i intervjuerna däremot, framkommer det oklarheter med vad som ingår och vad som ligger utanför SSP-arbetet. Vid förfrågan om konkreta SSP-åtgärder uppger polisen exempelvis att civilpolis och fältarbetare identifierar personer tillsammans och vid behov åker hem med de unga till föräldrarna. De uppger även att de tillsammans med kurator och socialarbetare i skola har möte en gång per vecka för att utreda om någon elev är ”på glid” och om det finns behov undersöks situationen kring eleven. Även den insats som polisen genomförde, med socialtjänstens delaktighet, mot en ”svartklubb” anser vi vara oklart om det är SSP-arbete eller ordinarie polisverksamhet med socialtjänstens inblandning. Polisen har dock förklarat att den ingick i SSP-samarbetet eftersom skolan även får förklaring till varför vissa elever inte orkar följa med på lektionerna på grund av trötthet då de befinner sig på klubbar som denna sent på kvällar/nätter.

Som vi tidigare har nämnt är begreppet förebyggande inte lätt att definiera, vilket även återspeglas i lagarna. Även om respektive organisations lagar formulerar villkoren för det förebyggande arbetet olika, anger de riktlinjer för att förhindra personer att utveckla ett destruktivt beteende eller befinna sig i en destruktiv miljö. I respektive parts lagrum fastställs det att organisationen ska arbeta med förebyggande åtgärder. De ska vara riktade mot brott och andra störningar av den allmänna ordningen, (polislag, 1984:387 § 3), sörja för att barn

vars utveckling går i riktning mot en riskfylld tillvaro, får det stöd som de behöver (SoL 5:1) samt skolans skyldighet att arbeta med förebyggande åtgärder mot destruktivt beteende (Skollagen med kommentar 2002, kommentar till 1.2) Genom att jämföra organisationernas inriktning och befogenheter utifrån lagstiftning så framkommer det att de tre parterna enligt lagstiftningen har likartade utgångspunkter, eftersom det i samtliga parter lagar framkommer att de ska arbeta med förebyggande åtgärder. Vid jämförelse av organisationernas konkreta förebyggande arbete så framkommer det att skolan, som har fördelen att vara ungdomarnas naturliga arena, genomför samtal med såväl ungdomar som andra parter. Socialarbetare samt fältassistenter från socialtjänsten har möjlighet i det praktiska arbetet att försöka påverka, men framför allt uppmärksamma ungdomar som riskerar att hamna i kriminalitet och droger. Polisen menar att de med sin närvaro på skolan kan bidra till att ungdomarna får en positivare inställning till dem och på så sätt kan kriminalitet och droger förebyggas. Om parternas olika utgångspunkter har betydelse gällande om SSP arbetet är förebyggande kommenteras i diskussionen.

7.3 Vad motiverar samverkan?

Vi har visat på att det inom forskning, nationella direktiv och även genom lagar, riktlinjer och styrdokument är samverkan något som betonas. Enligt Sahlin (1992) rekommenderas ofta samverkan mellan myndigheter och organisationer gällande förebyggande arbete. Parterna i samverkan gynnas genom att ett gott samarbete leder till effektivitet, inflytande, ekonomiska vinster samt skapar legitimitet.

Enligt regeringens program Allas vårt ansvar (2000), är det nödvändigt med samverkan för att brottsförebyggande arbete ska kunna genomföras. I skollagen anges att skolan ska samarbeta med hemmet, men däremot ingen paragraf om samverkan med andra myndigheter. Det är lagstadgat i polislagen att polisen ska samverka med andra myndigheter och organisationer vars arbete berör polisverksamhet och då främst med socialtjänsten. Enligt styrdokument från Rikspolisstyrelsen påpekas att bland annat att det som kan bryta den negativa brottsutvecklingen är samverkan mellan polis, skola, socialtjänst och kriminalvård. Det står också att läsa i dokumenten att lokala samverkansgrupper mellan polis, skola, socialtjänst och fritidsförvaltning är betydelsefulla samt att grupper av socialarbetare och poliser kan vara bra arbetsmodeller för att komma åt ungdomsproblem. I socialtjänstlagen står att socialnämnden ska samverka med bland annat andra samhällsorgan för att främja goda miljöer i kommunen. I kommentaren till kap.3 § 3, Socialtjänstlagen, betonas det att tidiga insatser och samverkan

mellan olika myndigheter är en nödvändig förutsättning för att uppnå god kvalitet i bland annat det brottsförebyggande arbetet som är riktat mot barn och ungdomar.

Vi tolkar att de ovan nämnda indirekta påtryckningarna kan ha haft betydelse för att SSP-samarbetet har framkommit just nu. I intervjuerna har dock ingen nämnt att betydelsen av samverkan betonas i flera sammanhang. Däremot framkommer det att samarbete kring ungdomars problematiska beteende är nödvändigt eftersom, som nämns ovan, exempelvis socialtjänsten uttrycker att de enskilda parterna inte ensamma kan lösa problemen.

Att det kan finnas svårigheter med att klargöra vem som har ansvaret för förebyggande arbete har vi sett genom forskning (Justitiedepartementet, 2000; Granholm, 1998) på området. Det är dock inget som har synligtgjorts i våra intervjuer. Vi tolkar det som att samtliga parter i SSP känner ansvar för att förebyggande arbete mot ungdomar genomförs, och att ett samarbete parterna emellan är nödvändigt.

Enligt Sahlin (2000) kan myndigheter gynnas genom att samverka med organisationer med en mer positiv laddad framtoning gentemot målgruppen. I intervjumaterialet framkommer det att polisen gynnas genom samarbete på grund av att de kan dra nytta av att ungdomarna har en bättre inställning till de andra aktörerna. Polisen menar att ungdomarna kan välja att prata med skolpersonal, socialarbetare på skolan eller fältarbetarna i stället för dem. De andra parterna nämner inte att någon part i samarbetet gynnas på grund av en annan parts mer positiva framtoning, men i diskussionen återkommer vi till denna fråga.

Sahlin (1992) menar att det är stor sannolikhet att myndigheten som initierar samverkan vill påverka andra parter och få dem att intressera sig för området och tillstå med resurser. Det fanns stor oenighet mellan skola och socialtjänsten innan en organiserad samverkan fanns. SSP i Södra Innerstaden har initierats av enheten för brottsförebyggande arbete inom socialtjänsten och på grund av den oenighet som tidigare fanns mellan organisationerna, kan det tolkas som att de vill påverka skolan att tänka mer brottsförebyggande. Angående socialtjänstens vilja att påverka polisen är mer svårtolkat, men eftersom både polis och socialtjänst påpekar olikheter dem emellan, kan det ha funnits en viss vilja att påverka även där.

Samverkan motiveras utifrån intervjuerna främst med att det gynnar parterna men samtliga menar dock att målgruppen även gynnas. Socialtjänsten menar att de hoppas att samverkan även gynnar målgruppen. Skolan anser att genom samverkans fördelar rent organisatoriskt, (som att förebygga missförstånd och fördomar mellan myndigheterna och att hitta kanaler) så kan de hjälpa ungdomarna som *”är på väg ut ur systemet”*. Polisen menar *”att om ungdomarna skulle vara positiva till polisens insatser, så skulle de också vara tacksamma över samarbetet”*. Vi tolkar det sistnämnda som att polisen menar att ungdomarna gynnas av

samarbetet och om de förstod syftet med det, skulle de vara tacksamma. Utifrån parternas uttalande kan vi tolka SSP i Södra Innerstan som ett samarbete som anses vara viktigt och som motiveras utifrån att såväl parterna som målgruppen gynnas.

7.4 Hur påverkas samarbetet av parternas synsätt på målgruppen?

De två myndigheterna och skolan har en relativt överrensstämmande syn på orsakerna till ungdomars problem. Socialtjänsten menar att ungdomarnas situation och beteende påverkas relativt starkt av den sociala miljöns förutsättningar. Deras miljö präglas ofta av ekonomisk fattigdom samt dåliga hemförhållanden. Socialtjänsten menar även att målgruppen är ”vilsna själar” som aldrig fått en riktig chans i livet, samtidigt visar Socialtjänsten att de har en tro på ungdomarna och deras framtid. Skolan framhäver att det finns betydande sociala bekymmer i området, där bor få svenskar och segregationen är påtaglig. Ungdomarna har dåligt självförtroende och behöver få stöd, skolan påpekar även att det är de vuxnas ansvar att hjälpa ungdomarna så att de väljer den rätta vägen. Även skolan har en tro på ungdomarna, att deras beteende alltid går att förändra och eftersom de är så unga är chanserna stora att lyckas. Polisens uppfattning om målgruppen är också att de kommer från ekonomiskt svåra förhållanden. Detta får till följd att de saknar möjligheter att delta i föreningsverksamheter på grund av höga terminskostnader, istället driver de runt och gänget blir det mest betydelsefulla. Även den dåliga integreringen av föräldrarna i samhället leder till att de inte har insyn i sina barns verksamheter. Polisen anser också att det finns möjligheter att påverka de yngre ungdomarna till att välja en annan väg än brottets.

Som vi kan se påvisar parterna att miljön har en stor påverkan på ungdomarnas situation. Såväl skolan som socialtjänsten uppfattar ungdomarna som osäkra och vilsna och menar att de vuxna har ett betydande ansvar för dem. Polisen nämner inte direkt något om detta men framhåller däremot gruppstillhörigheten som avgörande för ungdomar och deras beteende, ”*att hamna utanför idag är livsfarligt*” konstaterar polisen. Polisen menar också att det i gruppen ”hör till” att inte tycka om polisen och som enskild ungdom kan det vara väldigt svårt att stå emot detta. Utifrån detta tolkar vi det som att även polisen har uppfattningen om att det är ungdomarnas osäkerhet som till viss del ligger till grund för problematiken. Samtliga aktörer visar dessutom stor tilltro gentemot ungdomarna.

Angående parternas bild av hur allmänheten uppfattar ungdomarna kan vi konstatera att den överlag är negativ. Socialtjänsten uppger bland annat att allmänheten har hört av sig och påpekat att ungdomarna i stadsdelen är odrägliga, hotfulla och ”*kan inte ta tag i sig själva*”. Skolan har hört av grannar, som har uttryckt missnöje med ungdomarnas uppförande. Det

framgår inte av intervjuerna varifrån polisen fått sin uppfattning angående allmänhetens bild av ungdomar. De menar dock att människor generellt är *"livrädda för dom"*. Parterna är också överens om att media påverkar hur allmänheten uppfattar dagens ungdomar.

Alltså har aktörerna en relativt lika syn på betydelsen av bakomliggande faktorer för ungdomars beteende och deras gemensamma syn på hur allmänheten uppfattar ungdomar överensstämmer med forskningen. I avsnittet om samverkan nämns att Sahlin (1992) konstaterar att samverkan bland annat kan leda till ökad inbördes förståelse och samsyn. Om parterna från början haft en skild syn kan de i och med SSP ha blivit påverkade av varandra och därmed fått en mer likartad bild av målgruppen. Men att säga att samsynen inom SSP, i dessa frågor, har uppstått i och med samarbetet är svårt eftersom vi inte vet om parterna överhuvudtaget haft en skild syn innan samarbetet påbörjades. Hur deras samstämmiga syn på ungdomarna påverkar samarbetet kommenteras i diskussionen.

Som framkommer i avsnittet "Ungdomsproblem" betraktas ofta ungdomar av vuxna som problem när de bryter mot "vuxenvärldens" moral och regler om hur de unga bör leva. Vidare redovisar Ohlsson/Swärd (1994) att sociala problem kan klassificeras efter destruktiva, normlöshetsfokuserade eller bristfokuserade definitioner. Vi kan se att parternas syn på målgruppen överensstämmer med de bristfokuserade definitionerna, vilket innebär att ungdomar saknar resurser som har med makt, pengar och inflytande att göra. Allmänhetens syn på gruppen ingår däremot i de normlöshetsfokuserade definitionerna, där ungdomarna uppfattas som problematiska om de exempelvis visar dålig moral eller brist på respekt mot omgivningen. Den ingår även i de destruktiva definitionerna som beskriver ungdomars beteende som våldsamt och destruktivt.

8. Diskussion

Vi har i vår uppsats varit intresserade av att undersöka hur SSP-samarbetet är uppbyggt samt få en förståelse för SSP-samarbetets struktur, innebörd och syfte. Vi har använt oss av fyra frågeställningar för att uppnå syftet. Det som vi uppfattar som mest framträdande angående samarbetet är att SSP som koncept är väldigt svårdefinierat, vilket framgår tydligt av intervjumaterialet. Vi har även kommit fram till, dels genom den litteratur vi har använt oss av, dels genom intervjusvaren att även begreppet förebyggande är ett omfattande begrepp vars innebörd inte är helt lätt att avgränsa. Gällande samarbetets inriktning var vår förförståelse att de praktiska förebyggande åtgärderna skulle få mer utrymme i intervjuerna. Vi blev dock snart medvetna om att parterna istället har, under projektiden, fokuserat på att skapa ett väl fungerande samarbete. Vi hade även en förförståelse angående att de tre parternas

”organisationskulturer” skulle påvisa tydliga olikheter gällande synsättet på ungdomars problem och dess orsaker. De tre parterna var dock av liknande uppfattning gällande dessa begrepp vilket förvånade oss något.

Att aktörerna inte har kännedom om tidigare SSP-samarbeten i Sverige, anser vi vara anmärkningsvärt. Om de dessutom ansåg informationen från Danmark angående SSP tillräcklig, anser vi att det är än mer anmärkningsvärt eftersom vi menar att andra kommuners erfarenheter, som bygger på svenska förhållanden, borde vid start av ett nytt projekt enbart vara av stort värde.

Vårt intryck är att det förekommer oklarheter mellan organisationernas SSP-representanter med vad som är och inte är SSP-arbete. Å andra sidan är vi dock medvetna om att det inte är särskilt märkligt då SSP-samarbetet i Södra Innerstan, Malmö är relativt nytt. Det har dock medfört vissa svårigheter för oss att förstå vad SSP i sin helhet innebär och står för samt vilka insatser som är konkreta SSP-insatser och vilka som ingår i respektive organisations ordinarie verksamhet. Polisen exemplifierar insatsen mot en ”svartklubb” som SSP-insats, emellertid förekommer den inte i handlingsplanen. De övriga två aktörerna nämner heller inte insatser av denna karaktär som SSP-insats i intervjuerna. Anledningen till att polisen benämner insatsen som SSP-arbete kan vara att även polisen har svårigheter med att klargöra vilka insatser som egentligen ingår i SSP-samarbetet. Vi frågar oss om insatser som denna inte skulle kunna genomföras inom myndighetens ordinarie verksamhet. Vi ställer oss även frågan om polisen erbjuder socialtjänsten att medverka vid insatser som denna, på grund av att situationen då kan upplevas som mindre hotfull. Polisen kan då även inrikta sin insats mot en mer specifik grupp vilket i sin tur kan resultera i ett mer effektivt polisarbete. En annan anledning till att polisen erbjuder socialtjänsten att medverka kan även bero på att polisen eventuellt eftersträvar ett bättre anseende hos allmänheten.

I intervjuerna fokuserade respondenterna i stor utsträckning på samarbetets strukturella nivå och i mindre omfattning på det praktiska förebyggande arbetet. Därmed uppfattar vi det som att SSP-aktörerna under projekttiden framförallt har fokuserat på att utveckla ett samarbete mellan de tre organisationerna. Vilket vi tidigare nämnt gick detta emot vår förförståelse om att det praktiska arbetet skulle ha en mer framträdande roll. Vi kan nu dock förstå och konstatera att det är logiskt och nödvändigt att skapa en fungerande struktur för att det praktiska förebyggande arbetet ska kunna utföras samt ge eventuella resultat. Nu när projektet implementerats i ordinarie verksamhet i samtliga organisationer och när det strukturella samarbetet byggts upp är vår förhoppning att det praktiska förebyggande arbetet ska få en mer framträdande roll.

Det framkommer tydligt att parterna sinsemellan har lyckats skapa direkta kontakter, som de menar krävs för ett framgångsrikt samarbete. Hur dessa öppna kanaler mellan parterna i sin tur resulterar i ett framgångsrikt förebyggande arbete är dock svårt att mäta. Ett tänkbart mätinstrument är den trygghetsmätning¹³ som utförs av polismyndigheten i Malmö. En eventuell skillnad i framtida mätningar är dock ingen garanti för att det brottsförebyggande arbetet har varit framgångsrikt eftersom det finns en mängd faktorer i samhället som kan påverka mätningens resultat.

Sahlin (1992) tar upp att samverkan kan leda till samsyn, ökad inbördes förståelse och normintegration och som exempel tar hon upp bland annat upp att genom att skapa samverkan mellan rivaliserande ungdomsgäng kan leda till ”vi-känsla” och minska fientligheten mot varandra. Vi menar att det är viktigt att påvisa att även samarbete mellan myndigheter och organisationer kan skapa ”vi-känsla” och får då effekten av att den inbördes förståelsen ökar. Det leder till minskad frustration och en bättre förståelse för varför de andra handlar som de gör. Utifrån vår empiri kan vi tydligt se att samverkan leder till förståelse genom den ökade insynen i de andra parternas arbete. Vi menar dessutom att parternas relativt samstämmiga syn på målgruppen enbart är en fördel för samarbetet. Oavsett om samsynen skapats efter samarbetet inleddes eller om den existerade innan, är den en viktig faktor som kan ha påverkat samverkan i positiv riktning.

Vi är av uppfattningen att parterna kompletterar varandra på grund av deras olika uppdrag och utgångspunkter. Skolan som arena är en lyckad utgångspunkt för att arbeta med ungdomar eftersom såväl socialtjänsten som polisen kan träffa ungdomarna på en neutral plats. Socialtjänstens arbete utgår från en helhetssyn och deras kompetens inom sociala frågor är en fördel för samarbetet. Flera av SSP-arbetets åtgärder förutsätter polisens medverkan eftersom det förekommer skadegörelse samt brottslig verksamhet på området. De tre aktörerna kan på så sätt nyttja varandras olikheter för att skapa ett konstruktivt samarbete. Om deras olikheter bidrar till ett mer effektivt förebyggande arbete har varit svårt att bedöma vid ett så tidigt stadium av samarbete.

Den effekt som den nuvarande konkreta SSP-insatsen har, vilken uppnås genom försvårandet av nyrekrytering, menar vi, riskerar att bli kortvarig. Det framgår av intervjuerna att när en ungdom inte längre bedöms vara i ”riskzonen” ägnas det ingen större uppmärksamhet åt denne. Vi menar att SSP-samarbetet bör utökas för att undvika att ungdomen återigen söker sig till ett kriminellt umgänge.

¹³ Enkätundersökning vars frågeställningar gäller ordningsstörningar, trygghet, utsatthet för brott samt oro för att utsättas för brott i det område där man bor. (www.malmo.se)

Ett möjligt koncept är att arbeta för att skapa en större känsla av sammanhang¹⁴ för den unge. Om en ungdom genomgår en omskakande period, i sökandet efter sin identitet riskerar dennes känsla av sammanhang att kraftig försvagas. Om den unge dessutom upplever situationen i hemmet som otrygg är det av största betydelse att skapa en trygg och stabil miljö i skolan och på fritiden, vilket gör tillvaron mer begriplig och hanterbar. (Antonovsky 1991) I sin nuvarande form är följaktligen de praktiska SSP-åtgärderna alltför begränsade. Samarbetet bör utökas till att fokusera på en mindre begränsad målgrupp som även omfattar de ungdomar som inte direkt befinner sig i riskzonen. Om de unga upplever en större känsla av sammanhang är det väl också realistisk att färre väljer "brottets bana". Ett utökat samarbete kräver givetvis mer resurser, såväl ekonomiska som mänskliga. Det är dock viktigt att vara medveten om att när nedskärningar drabbar verksamheter som är riktade mot ungdomar kan de uppleva att de som grupp inte har något värde, att de inte är något att satsa resurser på. Att detta då inte riskerar att framkalla någon form av motreaktion är naivt att tro. Om Malmö Stad beslutar att arbeta efter SSP-modellen skulle möjligheten att utveckla SSP-arbetet öka betydligt och därmed även utsikten att skapa bättre villkor för ungdomar med behov. Vi är dock medvetna om att ett långsiktigt förhållningssätt inte är alltför förekommande då det gäller politiskt beslutsfattande.

Om SSP-arbetet fortgår och utvecklas kan det uppnå positiva följd effekter genom att förebygga och förändra allmänhetens negativa uppfattning av ungdomar som grupp. Även ungdomars tro på dem själva som resurser istället för problemskapare kan förstärkas om de engagerar sig i de verksamheter som uppkommit i och med SSP-arbetet. Att ungdomars självbild förstärks är viktigt för att de själva ska kunna skapa sig förutsättningar för att kunna ta ansvar, bli delaktiga och ha inflytande i sin närmiljö.

Det är utifrån forskning svårt att fastställa när det brottsförebyggande arbetet inleddes i Sverige men vi kan konstatera att det idag finns 279 lokala råd i Sveriges kommuner och stadsdelar. Regeringen menar att efter det nationella brottsförebyggande programmet, *Allas vårt ansvar* (Ds 1996:59) presenterades, har det i många kommuner inrättats lokala brottsförebyggande råd eller liknande verksamheter. I Malmö har antalet lokala råd från 2003 till idag tredubblats. Anledningen till att SSP i Malmö har uppstått i nuläget anser vi inte vara någon tillfällighet, utan kan bero på den brottsförebyggande trend som vi anser oss urskilja utifrån vårt samlade material. Det visar även på att det förekommer tydliga centrala direktiv gällande

¹⁴,Se Aron Antonovsky 1991; *Hälsans mysterium*. Antonovskys resonemang bygger på människors förmåga att klara sig genom svårigheter tack vare en upplevd känsla av sammanhang; Kasam.

samarbete i brottsförebyggande syfte. Ett mål med att skapa brottsförebyggande åtgärder kan vara att förhindra att ungdomar utvecklar en destruktiv livsstil. Vi menar dock att det kan finnas dolda motiv som exempelvis utövandet av social kontroll¹⁵ över medborgarna. Ett politiskt motiv kan för den rådande makten även vara att visa att de har agerat, genom att utfärda direktiv angående den aktuella frågan. Vi frågar oss även om dessa motiv föreligger på lokal nivå. En intressant fråga att närmare belysa i framtida forskning, är hur stor betydelse makten, och eventuellt medias, påtryckningar har haft för uppkomsten av SSP i Malmö vid den aktuella tidpunkten.

¹⁵ För vidare diskussion angående begreppet se t. ex. Bergmark, (1998)

Källförteckning

Litteratur

- Antonovsky, Aaron (1991) *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och kultur.
- Bergmark, Åke (1998) *Nyckelbegrepp i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Elmér, Åke m.fl. (2000) *Svensk socialpolitik*. 20:e upplagan Lund: Studentlitteratur.
- Forkman, Bo (red.) (2002) *Skollagen med kommentar*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.
- Granholm, Arne (1998) *Från napp till kofot. Kan de brottsförebyggande insatserna för barn och ungdom göras effektivare*. Karlstad: Hassela Sverige
- Hermansson Gabriella (huvudred.) (2004) *Sverige rikets lag*. Stockholm: Norstedts Juridik AB
- Justitiedepartementet (2000) *Allas vårt ansvar: ett nationellt brottsförebyggande program*.
Ds: 1996:59, Stockholm: Fritzes offentliga publikationer
- Justitiedepartementet (1992) *Lokalt brottsförebyggande arbete m.m.* Ds 1992:93 Stockholm: Allmänna Förlaget.
- Norström Carl, Thunved Anders (2004) *Nya Sociallagarna - med kommentarer, lagar och författningar som de lyder den 1 januari 2004*. Sjuttonde upplagan. Stockholm: Norstedt Juridik AB.
- Ohlsson Lars B, Swärd, Hans (1994) *Ungdom som samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur
- Rikspolisstyrelsen, (1995) *Handbok i Lag och Rättsundervisning. Polis och Skola i samverkan*, 1:a upplagan, Stockholm: Gotab.
- Rikspolisstyrelsen (1993) *Rakt på brottsligheten – Ett manifest om kampen mot brottsligheten*. 3:e upplagan, Solna: Allmänna förlaget Design.
- Rikspolisstyrelsen (1993) *Rakt på Ungdomsbrotten – Ett manifest om kampen mot ungdomsbrotten*. 3:e upplagan, Solna: Allmänna förlaget Design.
- Sahlin Ingrid (1992) *Ungdomsprojekt. Retorik och praktik*, Stockholm: BRÅ- PM 1992:1
- Sahlin, Ingrid (2000) *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*. Bjärnum: Arkiv förlag.
- Trost, Jan. (2002) *Att skriva uppsats med akribi.*, 2:a upplagan Lund: Studentlitteratur
- Trost, Jan (1997) *Kvalitativa intervjuer.*, 2:a upplagan, Lund: Studentlitteratur
- Ungdomsbrottskommittén (1993), *Reaktion mot ungdomsbrott*, SOU 1993: 35, Stockholm: Allmänna Förlaget
- Wikström, H P-O, Torstenson, M, (1997) *Lokalt brottsförebyggande arbete – Organisation och Inriktning*. Rapport från problemgruppen 1997:2, Polishögskolans forskningsenhet,
Solna: Västergötlands Tryckeri.

Övrigt material

- BRÅ, *Tio lokala brottsförebyggande råd*, (2003), idéskrift #11, rapport 2003:13, Stockholm: Elanders GotabAB
- Regeringens Budgetproposition 2004/05:1

Regeringens skrivelse 2000/01:62, *Brott kan förebyggas! Utvecklingen på det brottsförebyggande området.*

Socialtjänstens egna skriftliga material: power point presentation av SSP-modellen, broschyr: *"Joint Forces against juvenile delinquency"*, stencil: *"Beskrivning av projektet Joint Forces"*. Samtligt material är sammanställt av projektledaren för Joint Forces Magnus Wibert

Lagar & förordningar

Polislagen (1984:387)

Polisförordningen (1998:1558)

Socialtjänstlagen (2001:453)

Skollagen (SFS 1985:1100)

Internetkällor

www.bra.se

www.karlskoga.se

www.malmo.se

www.saamradet.dk

Intervjuer

Från socialtjänsten, Södra Innerstaden, Malmö:

Mikael Wejsfelt (enhetschef för enheten för förebyggande arbete samt samordnare för SSP).

Malin Söderholm (socialarbetare på Sofielundskolan)

Catarina Åkerman (socialarbetare på Sofielundskolan)

Bandinspelad gruppintervju den 12 november 2004.

Från polisen:

Charles Dybdal (kriminalkommisarie)

Bandinspelad intervju den 12 november 2004

Från skolan:

Faruhdin Zejnic (biträdande rektor på Sofielundskolan)

Bandinspelad intervju den 19 samt 24 november.

Bilaga 1

Interjvuguide

SAMARBETET

- Berätta om samarbetet i stort.
- Vilket syfte har samarbetet?
- Vad är samarbetets mål och vision?
- Hur påverkar sekretesslagen ert samarbete?
- Till vilken grad är andra aktörer inblandade i samarbetet och på vilket sätt?
- Hur kom ni med i samarbetet?
- Vad styr ert intresse, varför är ni med?
- Är samverkan alltid bra?
- Vem är samverkan bra för? För alla eller för vissa aktörer?
- Varför finns ett samarbete utan medverkan av mottagarna?
- Finns några betydande olikheter mellan myndigheterna som påverkar samarbetet?

MÅLGRUPPEN

- Vilken är målgruppen?
- Vad är er organisations uppfattning om målgruppen? Vilken uppfattning har ni om ungdomarna som samarbetet riktar sig till?
- Behövs ett samarbete runt dem? I så fall varför?
- Vad har ni för uppfattning om bakomliggande faktorer kring ungdomarnas situation i området?
- Erbjuds ungdomarna alternativa verksamheter?
- Vilken uppfattning har ni angående allmänhetens bild om ungdomarna i stadsdelen?

ENSKILD MYNDIGHET

- Hur pass styrda är ni av ert uppdrag samt av lagar i samarbetet? Kan det påverka er uppfattning om målgruppen?
- Vad är er myndighets uppgift i samarbetet?
- Hur stor del av ert arbete ägnas åt SSP och i vilken form?

DE ANDRA MYNDIGHETERNA

- Vad är de andra myndigheternas uppgifter?
- Hur tror ni att de andra myndigheterna ser på er roll i samarbetet?

PÅ LIKA VILLKOR?

- Har alla myndigheter lika mycket ansvar i samarbetet?
- Är uppdelningen jämlik? Hur nås jämlikhet?
- Dominerar någon myndighets intressen, kommer någon myndighets intressen i andra hand?
- Vem är mest intresserad av samverkan och varför?
- Vad är ni inte beredda att samverka om och varför?
- Styrka respektive svaghet med modellen?
- Eventuella problem med samarbetet samt konsekvenser av det.
- Är det något ni vill tillägga?

Bilaga 2

Sofielundsskolans SSP-grupp

Skadegörelse

Vision; Att det inte ska ske någon skadegörelse i Sofielundsområdet och att det inte ska ske några trakasserier mot byggarbetarna under ombyggnaden av skolan.

Hot; Att det ska ske skadegörelse i Sofielundsområdet och att eleverna eller andra ungdomar i området ska trakassera byggarbetarna.

Handlingsplan

<u>Vad ska göras;</u>	<u>Ansvarig;</u>	<u>När;</u>
1. Kontinuerlig information från byggarbetsplatsen till elever och personal på skolan	1-4 Fahrudin Zejnic	Dec -04 (undersöka) Juni -05 klart
2. Studiebesök på byggarbetsplatsen		
3. Utse en kontaktperson för byggarbetarna för att höra hur de upplever situationen.		
4. "Bullfest"		
5. Fältning i området kring skolan		
6. Ökad tillsyn av polis i området kring skolan	5. Leila Zinai och Mohammed Mohammed	Jan -05
7. Ökad närvaro av vaktbolaget	6. Charles Dybdal	Nov -04
8. Ung i Seved och sommarpraktik för 7:or och 8:or	7. Fahrudin Zejnic	Dec -04
9. Överflyttning av elever till Möllevångsskolan	8. Mohammed Mohammed ska lyfta frågan 9. Fahrudin Zejnic	Feb -05 Dec -04

Bilaga 3

Gängkriminalitet

Vision: Att det ska ske mindre nyrekrytering till ev gängbildningar

Hot: Att det ska ske en ökad kriminalitet och ökade gängbildningar

Handlingsplan

<u>Vad ska göras;</u>	<u>Ansvarig;</u>	<u>När;</u>
1. Kartläggning av ev gängbildningar i området	1.Charles Dybdal	Nov -04
2. Hembesök	2. Malin Söderholm	Jan -05
3. Fältning tillsammans med föräldrar och föreningar	och Catarina Åkerman	
	3. Mohammed Mohammed	Jan -05
4. Utökat samarbete/informationsutbyte genom SSP	4. Mikael Wejsfelt	Jan -05
5. Ökad polissynlighet i Sofielundsområdet	5-6 Charles Dybdal	Nov -04
6. Nolltolerans mot brottslighet		
7. Fortbildning av personal inom skola/fritid (ungdomsvillkor)	7. Fahrudin Zejnic	Jan -05
8. Göra listan över fritidsaktiviteter mer tillgänglig	8. Mohammed Mohammed	Dec -05
9. Tydligt regelverk i skolan	9. Fahrudin Zejnic	Vt -05
10. Sorgenfrimodellen-föräldramöten	10. Romeo	Dec -04
11. Dialog med ansvariga poliser för Sofielundsområdet	11. Charles	Nov -04
12. Intresseinvertering hos ungdomarna	12. Annette Jeppsson	Dec -04
13. Bildningsverksamhet/gruppverksamhet för ungdomar	13. Annette Jeppsson	Dec -04
14. Föräldrautbildning	14.Mohammed Mohammed	Dec -04
15. Folkfesten Soc-polis-byggarb	15.Mohammed Mohammed och Annette Jeppsson	Jan -05